

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

ÇEVRE SAĞLIĞI

**ŞİKÂYET VE İHBARLARI
DEĞERLENDİRME
850CK0007**

Ankara, 2011

-
- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
 - Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
 - **PARA İLE SATILMAZ.**

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. ŞİKÂYET VE İHBAR	3
1.1. İhbar	3
1.2. Şikâyet.....	3
1.3. Dilekçe Hakkı (Şikâyet) Hakkı ve Hukuk	4
1.4. Şikâyet ve İhbar Yapılacak Kurumlar.....	4
1.5. Gıda ve Gıda Üretim Yeri ile İlgili Şikâyet ve İhbarlar.....	7
1.6. İhbar ve Şikâyetlerin Yapılma Şekli	9
1.7. İhbarlar ve Şikâyetlerin Değerlendirilmesi	11
1.8. Şikâyet Dilekçesinde Dikkat Edilecek Hususlar.....	11
1.9. Şikâyet ve İhbarların Değerlendirilme Aşamaları.....	12
1.10. Çevre Hukuku	15
1.11. Ulusal Çevre Mevzuatı.....	16
1.11.1. Kanunlar	17
1.11.2. Yönetmelikler	17
1.12. Türk Çevre Mevzuatının Yapısı.....	18
1.13. Ulusal Çevre Mevzuatına Göre Alınması Gereken İzinler	19
UYGULAMA FAALİYETİ	21
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	22
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	23
2. RESMÎ YAZILARLA YAPILAN BİLDİRİMLER.....	23
2.1. Resmî Yazı.....	23
2.2. Resmî Belge	23
2.3. Resmî Bilgi	23
2.4. Elektronik Belge	24
2.5. Kamu Kurum ve Kuruluşları Arasında İletişim Yolları.....	24
2.6. Kamu Kurum ve Kuruluşlarından Gelen Yazılara Göre Yapılacak İş ve İşlemler	25
2.7. Bulaşıcı Hastalıklar İlgili Bildirimlerde Yapılması Gerekenler.....	25
2.7.1. Çevre Sağlığı Teknisyeninin Bulaşıcı Hastalıklarla İlgili Bildirimlerde Yapacağı Çalışmalar	27
2.8. Çevre ve Sağlıkla İlgili Terimler	28
2.9. Hava Kirlenmesi İlgili Terimler.....	33
2.10. Gürültü Kirliliği ile İlgili Terimler.....	36
2.11. Katı Atıklarla İlgili Terimler.....	37
2.12. Atık Sularla ve Arıtımı ile İlgili Terimleri.....	40
UYGULAMA FAALİYETİ	48
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	49
MODÜL DEĞERLENDİRME	50
CEVAP ANAHTARLARI.....	52
ÖNERİLEN KAYNAKLAR.....	53
KAYNAKÇA	54

AÇIKLAMALAR

KOD	850CK0007
ALAN	Çevre Sağlığı
DAL/MESLEK	Çevre Sağlığı Teknisyenliği
MODÜLÜN ADI	Şikâyet ve İhbarları Değerlendirme
MODÜLÜN TANIMI	Çevre ve çevre sağlığı teknisyeninin görev alanları ile ilgili şikâyet ve ihbarları, mevcut mevzuata göre değerlendirebileceğiniz ve sonuçlandırılmasını sağlayabileceğiniz öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/24
ÖNKOŞUL	
YETERLİK	Şikâyet ve ihbarları değerlendirmek
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Görev alanları ile ilgili şikâyet ve ihbarları, mevzuata göre değerlendirebileceksiniz. Amaçlar 1. Kişilerden gelen şikâyet ve ihbarları mevzuata uygun olarak değerlendirip sonuçlandırabileceksiniz. 2. Kurum/kuruluşlardan gelen ihbarları değerlendirip çevre ve toplum sağlığına zarar verebilecek etmenlerin kontrolünü yapabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Donanım: Slayt, projeksiyon makinesi, mevzuat, filmler, modül ile ilgili CD, kaynak kitaplar, fotoğraflar, kırtasiye malzemeleri, faks vb. Ortam: Teknik laboratuvar, dersane, çevremizde bulunan toplum ve çevre sağlığına zarar verebilecek, şikâyet konusu olabilecek atık alanları, çöp toplama tesisleri, çöp imha tesisleri vb.
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modülün içinde yer alan her faaliyetten sonra verilen ölçme araçları ile kazandığımız bilgileri ölçerek kendi kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen, modülün sonunda, size ölçme aracı (test, çoktan seçmeli, doğru-yanlış, vb.) kullanarak modül uygulamaları ile kazandığımız bilgi ve becerileri ölçerek sizi değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Şikâyet ve İhbarları Değerlendirmek modülünde de çevreyi tehdit eden faktörlerin kontrol edilmesi, her konuda olduğu gibi, rutin kontrollerin yanında nokta şikâyet ve ihbarların sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesinden geçer.

Gerek kişilerin gerekse kurumların ihbar ve şikâyetlerini mevcut mevzuata göre değerlendirip sonuçlandırmak yasal bir zorunluluktur. Bu zorunluluğun yerine getirilmesinde hukuk kurallarına ve denetim esaslarına uyulması; çevre denetiminin sağlıklı yapılabilmesi için de bu faktörlerin neler olduğunun bilinmesi ve ayırt edilmesi gerekir.

Bu modülde; şikâyet ve ihbarların değerlendirilmesinde hangi iş ve işlemlerin yapılması gerektiğini ve bunların nasıl sonuçlandırılacağını öğreneceksiniz. Bunun için örnek olay incelenmesi veya örnek şikâyet ve ihbarların çeşitli konularda yapılması konunun kavranması açısından önemlidir.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Kişilerden gelen şikâyet ve ihbarları, mevzuata uygun olarak değerlendirip sonuçlandırabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Çevremizde çevre ve toplum sağlığına zarar veren etmenleri araştırınız. Bu konularda hangi kurum ve kuruluşların yetkili olduğunu araştırarak sınıf ortamında tartışınız.
- Sınıf ortamında; çevre kirlenmesi ve tüketici hakları ile ilgili şikâyet dilekçesi yazarak neler yapılabileceğini tartışınız.
- Toplum sağlığının korunması için çevre sağlığı teknisyeni ne gibi yaptırımlar uygular ve hangi konularda yetkilerini kullanır, araştırınız.
- Yapmış olduğunuz çalışmalardan bir dosya hazırlayınız veya sunu hazırlayarak sınıf ortamında tartışınız.

1. ŞİKÂYET VE İHBAR

1.1. İhbar

Sözlük anlamı olarak haber verme, bildirme, bildirim anlamındadır. Suçlu saydığı birini veya suç saydığı bir olayı yetkili makama gizlice bildirme, ele verme anlamına gelmektedir. Çevre ve toplum sağlığının korunması amacıyla, ihbarcı tarafından herhangi bir kimse veya kurum hakkında yapılan yazılı ve sözlü bildirim **ihbar** denir.

1.2. Şikâyet

Sözlük anlamıyla; “hoşnutsuzluk belirtilen söz, yakınma, sızlanma” anlamına gelmekte olup tüketici olarak veya çevre ve toplum sağlığının korunması amacıyla mağdur olan kişinin bu konuyla ilgili bildirimini **şikâyet** olarak tanımlayabiliriz. Örneğin; marketten aldığı içme suyunun etiketinde beyan edilen nitelikte olmaması, çöplerin gelişigüzel ortaya atılması, şehir merkezinde büyükbaş hayvan besleyip gübresinin rastgele çevreye atılması, gemilerin sintine sularının denize boşaltılması, apartman altındaki iş yerinin yaptığı gürültü, kaçak yakıt kullanılması ile hava kirlenmesine sebep olunması şikâyet konusu olabilir.

1.3. Dilekçe Hakkı (Şikâyet) Hakkı ve Hukuk

Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancılar (2001 Anayasa değişikliğiyle) dilek ve şikâyetleri hakkında yetkili makamlara ve TBMM’ye yazı ile başvurabilme hakkına sahiptir. Kimi bu hakkı kurulu düzenin uygulamalarından duyduğu hoşnutsuzluğu ifade etme aracı, kimisi de düzenden hoşnut kalmakla birlikte yapılmasını istediği birtakım hizmet ve işlemlerin yerine getirilmesi hususundaki görüşlerini dilek ya da şikâyet biçiminde yönetenlere bildirme yolu olarak görmüş ve bu durum günümüze kadar süregelmiştir.

Dilekçe hakkı, iki özelliği olan bir haktır. Bir açıdan dilekçe, kendini ya da toplumun yararını korumaya çalışırken devlet de kendine sunulan dilekçeleri kabul, inceleme ve sonucu dilekçeye bildirme yükümü altında bulunmaktadır. Dilekçe hakkının ülkemizde bu kadar eskiye gitmesine karşın bu alanda Cumhuriyet Dönemi’nden önce olduğu gibi sonra da sağlıklı bir istatistik tutulmuş değildir; ayrıca bu alandaki araştırmalar, parmakla sayılacak kadar azdır.

Çevre konusunda, ilgili makamlara dilekçe yazarak çevre ile ilgili olumsuzlukların düzeltilmesini istemek, her Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının hem hakkı hem de ödevidir. Anayasamızın 56. maddesi, "Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşların ödevidir." diyerek çevre koruma konusunda vatandaşlara da sorumluluk yüklemiştir.

Anayasamızın, dilekçe hakkını düzenleyen 74. maddesinde, "Vatandaşlar, kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne yazı ile başvurma hakkına sahiptir. Kendileriyle ilgili başvuruların sonucu, dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir." denmektedir.

Tüketici haklarının, halk sağlığının, çevrenin korunması gibi amaçlarla, ilgili kurumların Anayasa ve 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Yasa ile güvence altına alınmış bir hak olan dilekçe yolu ile uyarılmasıdır.

1.4. Şikâyet ve İhbar Yapılacak Kurumlar

Dilekçe yazarken dikkat edilmesi gereken önemli konuların başında, dilekçenin muhatabının yani gönderileceği kurumun doğru seçilmesi gerekir. Örneğin; gıda, gıda üretim ve satış yerleri ile ilgili şikâyetleri, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı’na gönderilmesi gerekmektedir. Şayet ilgili olmayan bir kurum veya kuruluşa dilekçeye verilmiş ise gereksiz zaman kayıplarına neden olacağı gibi istenmeyen durumun düzeltilmesi mümkün olmayacaktır.

Üretilen ürünlerin can ve mal güvenliğine, insan sağlığına, çevreye zarar verecek şekilde veya kapsamına girdiği teknik mevzuatına aykırı olarak üretilmiş olması durumunda 4822 sayılı Kanun ile değişik 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamına giren "Tüketici Şikâyetlerini" ilgili bakanlıklara ve müdürlüklere şikâyette ve ihbarda bulunabilir.

SORUMLU KURULUŞLARI	ÜRÜN GRUPLARI
Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> • Basınçlı Kaplar • Diğer Makineler • Elektrikli Materyaller • Ev Aletleri • Gaz Yakan Aletler • Gıda Maddeleri • İnşaatlarda Kul. İş Makineleri ve Ekipmanları • Kaldırma ve Mekanik Taşıma Araçları • Makineler • Motorlu Araçlar • Muhtelif • Ölçü Aletleri • Sivil Kullanım için Patlayıcılar • Tarım ve Ormancılıkta Kullanılan Tekerlekli Traktörler • Tekstil Ürünleri
Sağlık Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> • Kozmetikler • Oyuncaklar • Tehlikeli Maddeler • Tıbbi Cihazlar • Alkollü İçecekler • Ölçü Aletleri • Tıbbi Ürünler • Elektrikli Materyaller • Sular, enteral beslenme ürünleri, Özel tıbbi amaçlı bebek mamaları, tıbbi amaçlı diyet gıdalar, ilaç olarak kullanımı bilimsel ve klinik olarak kanıtlanmış ancak reçeteye tabi olmayan ürünler
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Kişisel Korunma Donanımları, Çalışma Ortamları
Çevre ve Orman Bakanlığı	Çevre Koruması, Tehlikeli Maddeler, Atıklar vb.
Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu	Akaryakıt Ürünleri
Bayındırlık ve İskân Bakanlığı	İnşaat Malzemeleri
Telekomünikasyon Kurumu	İletişim Teknolojisi, Telekomünikasyon ve Veri İşleme
Denizcilik Müsteşarlığı	Gezi Amaçlı Tekneler
Tarım ve Köyşleri Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> • Tehlikeli Maddeler • Elektrikli Materyaller • Gıda Maddeleri • Tıbbi Ürünler • Alkollü İçecekler
Tütün Mamulleri ve Alkollü İçecekler Düzenleme Kurumu	Tütün mamulü

Tablo 1.1: Üretilen ürün ve hizmetlerle ilgili denetime yetkili kurumlar

Oyuncaklarla ilgili kontrol faaliyetleri yürütülmektedir. Bakanlık merkez teşkilatı tarafından oyuncakların kontrolü konusunda hizmet içi eğitim verilmiş ve bu konuda çevre sağlığı teknisyeni, doktor, mühendis vb. gibi bakanlık personeli kullanılmaktadır. Kontrolleri, 81 ilin Gıda ve Kontrol Şube Müdürlüklerinden eğitim almış olan asgari iki kişi tarafından yürütülmektedir. Oyuncak analizleri için Ankara Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkez Laboratuvarı ve TSE Laboratuvarları'ndan yararlanılmaktadır. 17.05.2002 tarihinde yayımlanan "Oyuncaklar Hakkında Yönetmelik" (88/378/EEC) ölçütleri uygulanmaktadır.

Sağlık Bakanlığı tarafından, 19 Mart 2004 tarihi itibarıyla fiilen tıbbi cihazlarla ilgili kontrollere başlanmış, merkezde 5, İstanbul, İzmir ve Ankara'da 15 olmak üzere hâlihazırda 50 denetçi tarafından bu denetimler yapılmaktadır. Bu denetimler, 4 yıllık lisans mezunu tıp doktoru, kimya mühendisi, gıda mühendisi gibi çeşitli meslek gruplarından oluşan personel tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu kontrollerde Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezinin laboratuvarlarından faydalanılmaktadır. Tıbbi cihazlarla ilgili aşağıdaki mevzuata göre denetim yapılmaktadır:

- Tıbbi Cihaz Yönetmeliği (93/42/EEC)
- Vücuda Yerleştirilebilir Aktif Tıbbi Cihazlar Yönetmeliği (90/386/EEC)
- Vücut Dışında Kullanılan Tıbbi Tanı Cihazları Yönetmeliği (98/79/EC)

30 Mart 2005 tarihinde 5324 sayılı Kozmetik Kanunu'yla bildirim ve piyasada denetim sistemi uygulanmaya başlanmıştır. İl Sağlık Müdürlüklerinde bulunan eczacılar ve çevre sağlık teknisyenleri tarafından gerçekleştirilmektedir. İl Sağlık Müdürlüğü Eczacılık Şubelerinde görev yapan doktor, eczacı ve çevre sağlığı teknisyenleri kullanılmaktadır.

- Şikâyetlerin (Örneğin: ağır metaller içeren sabunlar, sürmeler hakkındaki ve tanıtımlarında iddia edilen etkinlikleri taşımayan kozmetik ürünler hakkındaki şikâyetler vs.) değerlendirmesi için ürün bilgi dosyası denetimleri,
- Geleneksel olarak yaygın kullanılan (örneğin kolonya gibi) suistimal edildiği düşünülen ürünlerin dönemsel denetimi,
- Değişen AB direktifleri doğrultusunda güncellenen Yönetmelik eklerine göre kullanılmaması ya da limitli kullanılması gereken maddeleri içeren ürünler hakkında yapılan denetimler (Örneğin saç boyaları) Bakanlık İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğü Kozmetik Şubesi tarafından yapılmaktadır. 23.5.2005 tarihinde yayımlanan Kozmetik Yönetmeliği ve Tebliğler dikkate alınmaktadır.

Ayrıca Sağlık Bakanlığı; içme ve kullanma suları, alkollü içecekler, enteral beslenme ürünleri, özel tıbbi amaçlı bebek mamaları, tıbbi amaçlı diyet gıdalar, ilaç olarak kullanımı bilimsel ve klinik olarak kanıtlanmış ancak reçeteye tabi olmayan ürünler insan sağlığını etkileyen gıda, ilaç ve halk sağlığını tehdit eden diğer faktörlerle ilgili şikâyet ve ihbarları değerlendirilip, mevzuata göre işlem yapılmasını sağlar.

- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (Tarihi:18.10.1982 Sayısı:2709)
- Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu (Kanun Numarası: 3359 Resmî Gazete Tarih: 15.5.1987; Sayı: 19461)

- Sağlık Bakanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (Tarihi:13.12.1983 Sayısı:181 R.G. Tarihi:14.12.1983 R.G. Sayısı:18251)
- 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu (06.05.1930/1489)
- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (26.09.2004)
- Kozmetik Yönetmeliği R.G. Tarihi:23.05.2005 R.G. Sayısı:25823
- İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik R.G. Tarihi:17.02.2005 R.G. Sayısı:25730
- Halk Sağlığı Alanında Haşerelere Karşı İlaçlama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik R.G. Tarihi:27.01.2005 R.G. Sayısı:25709
- Beşeri Tıbbi Ürünlerin Tanıtım Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik R.G. Tarihi:23.10.2003 R.G. Sayısı:25268
- Beşeri Tıbbi Ürünler İmalathaneleri Yönetmeliği R.G. Tarihi:23.10.2003 R.G. Sayısı:25268
- Oyuncaklar Hakkında Yönetmelik Resmî Gazete Tarihi: 17.05.2002 Sayısı: 24758
- Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelik
- Kaplıcalar Yönetmeliği R.G. Tarihi:24.07.2001 R.G. Sayısı:24472

1.5. Gıda ve Gıda Üretim Yeri ile İlgili Şikâyet ve İhbarlar

Gıda ile gıda üretimi ile ilgili şikâyet ve ihbarlar, diğer konularda olduğu gibi gerçekleşir. Fark olarak 5179 sayılı Gıda Kanunu, Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliği, Gıda Tebliğleri ve Gıda Kanunu'na istinaden çıkarılan yönetmelikler kapsamında, Tarım ve Köy işleri Bakanlığı Merkez ve Taşra teşkilatı içerisinde yer alan Koruma Kontrol Müdürlükleri tarafından değerlendirilir. Belediyeler Kanunu, Büyükşehir belediyelerine gıda denetimi konusunda yetki vermiştir. Bunun yanında insan ve toplum sağlığı açısından gerekli durumlarda Sağlık Bakanlığı'nın, kendi görev alanı ve sorumlukları dâhilinde Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın da gıda denetim yetkisi vardır.

Gıdaların, hammaddeden itibaren mamul ürün olana kadar yani tüketicinin sofrasına gelinceye kadar tüm aşamalarda denetlenmesiyle tüketici sağlığının korunması amaçlanmaktadır. Hazır kıyma satışı, son kullanma tarihi geçmiş gıda maddesi, dökme tavuk satışı, damgasız et satışları, meyve ve sebze de ilaç kalıntısı, etiket bilgilerine uygunsuzluk gibi birçok konu şikâyet konusu olmaktadır. Rutin denetimler yanında sözlü veya yazılı ihbarlar da değerlendirilip şikâyet sahibine gerekli bilgiler verilir.

Resim 1.1: Gıda denetiminin yapılması

Şikayete konu gıda ise; üretim izinleri olup olmadığı, iş yerinin ruhsatının bulunup bulunmadığı, çalışan işçilerin portör muayenelerinin tam olarak yapılıp yapılmadığı, çalışan personelinin hijyen kurallarına uyup uymadığı, üretimde katılan hammadde ve katkı maddelerinin Türk Gıda Kodeksine uygun olup olmadığı, üretilen gıdanın mevzuata uygun ve üretim izninde beyan etmiş olduğu ölçütlere uygun olup olmadığı, soğuk zincire, depolamaya, taşıma koşullarına uygun olup olmadığı gibi rutin denetim yapılıır. Şikâyet konusu gıdadan örnek alınır ve laboratuvarlar analiz sonucuna göre işlem yapılır. Örneğin; Kaçak içki üreten bir iş yeri ile ihbar veya şikâyet geldiyse öncelikli olarak üretim izni, etiket ve iş yeri ruhsat bilgileri değerlendirilip içkilerden örnek alınır ve laboratuvara gönderilir. Tahlil sonucu gelinceye kadar yedime alınarak satışına müsaade edilmez. Sonuçlar olumsuz ise Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunularak ürün, çevreye zarar vermeyecek bir yöntemle imha edilir.

Gıda üretimini yapan, depolayan, dağıtım ve satışını yapanlar sorumludur. Gıda üretim, satış ve toplu tüketim yerlerinde yapılan denetimlerde bu yerlerin gerekli sıhhi ve hijyenik koşullarını devam ettirip ettirmediği kontrol edilir, iş yerinde tespit edilen eksikliğe göre süreler verilmekte ve sürenin sona ermesinde mutlaka tekrar denetim yapılarak istenilenlerin yapılıp yapılmadığı denetlenmektedir. Süre sonunda tespit edilen eksiklikler giderilmemişse cezaî işlem uygulanır.

Firmalar; 5179 sayılı Gıda Kanununa göre, kodeks kapsamındaki ürünler için etiketle ve taahhütname ile başvurmaları halinde otomatik olarak üretim izni alabilmektedir. Ambalajında Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın verdiği üretim izninin tarih ve sayısı bulunması zorunludur; bu tarih ve sayı yoksa izinsiz üretilmiştir. Bu tür ürünleri üretenler ve satanlar tespit edildiğinde para cezası uygulanır. Eğer gıda, toplum ve insan sağlığına zararlı ise imha edilerek üreten, satan, dağıtımını yapanlar hakkında Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulur.

Ürünün öncelikle hijyen ortamda üretilip üretilmediğine, imalatta kullanılan malzemenin Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın izniyle üretilip üretilmediğine bakılır. Örneğin; bir üretici tatlıya ceviz katar, bir diğeri fıstık, fındık vb. katar, az veya daha çok katabilir. Biri buğday unu kullanır, diğeri mısır unu, biri şeker, diğeri glikoz şurubu kullanır. Bu ürünlerin imalatında kullanılan katkı maddelerinin nevi ve oranı tebliğlerde belirtilen oranlar olmalıdır.

Gıda ile ilgili işletmelerin faaliyetleri esnasında yapılacak olan periyodik ve rutin denetimlerde gürültü yapılması, çevreye atıkların gelişigüzel atılması veya hava kirliliğine sebep olunması gibi durumlarda mevzuatlar doğrultusunda denetimler yapılır ve sonuçlar değerlendirilerek gerekli işlemler yapılır. Gece faaliyet gösteren iş yerlerinin çalışma saatlerinde denetimleri yapılmalıdır. Gıda mevzuatına göre denetimlerde gizlilik esastır; ancak işlem sonucundan şikâyet ve ihbar sahibine bilgi verilmelidir.

Gıda denetimini bünyesinde toplayan Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, telefon hattı kurarak tüketicilerin gıda ile ilgili bütün soru ve problemlerine cevap verilmesi planlanmıştır.

Gıda denetiminde aşağıdaki mevzuata ait ölçütler dikkate alınmaktadır:

- 5179 Sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun (Kabul Tarihi: 27.05.2004/Yayımlandığı R.Gazete: 05.06.2004-25483)
- 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Yayımlandığı R.Gazete: 04.04.1971-13799
- 6968 Sayılı Zirai Mücadele ve Zirai Karantina Kanunu Kabul Tarihi: 08 Mayıs 1986
- Yayımlandığı Resmî Gazete: 24.5.1957 - 9615
- 3285 Sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu Yayımlandığı R.Gazete: 16.05.1986-19109
- Gıda Güvenliği ve Kalitesinin Denetimi ve Kontrolüne Dair Yönetmelik (Yayımlandığı R. Gazete: 09.12.2007-26725)
- Gıdaların Üretimi Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Yönetmelik (Gıda ve Gıda ile Temasta Bulunan Madde ve Malzemelerin Piyasa Gözetimi, Kontrolü ve Denetimi ile İş Yeri Sorumluluklarına Dair Yönetmelik ve Gıda ve Gıda ile Temas Eden Madde ve Malzemeleri Üreten İş Yerlerinin Çalışma İzni ve Gıda Sicili ve Üretim İzni İşlemleri ile Sorumlu Yönetici İstihdamı Hakkında Yönetmelik ile bazı hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır) Yayımlandığı Resmî Gazete: 9 Haziran 1998- 23367
- Gıda Üretim ve Satış Yerleri Hakkında Yönetmelik Yayımlandığı Resmî Gazete: 10.07.1996–22692
- Zirai Karantina Yönetmeliği Yayımlandığı R.Gazete: 06.07.2003–25160
- Zirai Karantina Tüzüğü Yayımlandığı R.Gazete 02.08.1964–11796
- Gıda ve Gıda ile Temasta Bulunan Madde ve Malzemelerin Piyasa Gözetimi, Kontrolü ve Denetimi İle İş Yeri Sorumluluklarına Dair Yönetmelik Yayımlandığı R.Gazete: 30.03.2005–25771
- Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliği Yayımlandığı R.Gazete 16 Kasım 1997, 23172
- Kontrol Laboratuvarlarının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Yönetmelik Yayımlandığı R.Gazete: 23.06.2005–25854

1.6. İhbar ve Şikâyetlerin Yapılma Şekli

- İlgili kurumların telefon hattı aranarak,
- Kurumların web sayfalarına elektronik posta adresine e-posta gönderilerek,

- İlgili kuruma bizzat gelip dilekçe ile başvuruda bulunularak, ihbar ve şikâyetler yapılabilir.

Resim 1.2: Şikâyetler telefon aracılığı ile yapılabilir.

Dilekçenin kime / kimlere yazılacağına karar verildikten sonra, sade ve anlaşılabilir bir içerikle olayın özü ve istem belirtilmelidir. Dilekçede isteme konu olan alan net bir şekilde tanımlanmalıdır.

3071 Sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanunun amacı "Türk vatandaşlarının kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisine ve yetkili makamlara yazı ile başvurma haklarının kullanılmasıdır." Bu hakkın kullanılmasına yönelik olarak, kanunun 4. maddesinde "Dilekçede Bulunması Zorunlu Şartlar" başlığıyla "Türk vatandaşlarının Türkiye Büyük Millet Meclisine veya yetkili makamlara verdikleri veya gönderdikleri dilekçelerde, dilekçe sahibinin adı soyadı ile iş veya ikametgâh adresinin bulunması gerekir." denilmektedir.

- Dilekçeye, dilekçeyi yazanın adı, unvanı, açık adresi ve diğer iletişim bilgileri de eklenmelidir. Dilekçe sahibinin adı soyadı iş veya ikametgâh adresi ve telefon numarasının bulunması,
- Yapılan ihbarın somut olaylara ve delillere dayanması (İhbarcının bilgi ve belge sunması daha etkili olur.),
- Şikâyet ile ilgili bilgi ve belgenin mevcut olması durumunda bunların dilekçeye eklenmesi gerekir. Dilekçe metnine eklenmesinde fayda olan ekler varsa eklenmelidir. Şikâyete/isteme konu olan alanla ilgili tezi destekleyebilecek fotoğraf, harita, diğer bilgi ve belgeler dilekçeye eklenebilir.

Şikâyetin, somut olaylara ve delillere dayanması gereklidir. İlgili kurumlara bizzat gelerek ihbar ve şikâyette bulunan vatandaşlarımızdan kimlik bilgileri istenmekte, şikâyet formuna şikâyet konularıyla birlikte kimlik bilgileri de yazılıp imzalatılmakta ve teyit formunun bir sureti şikâyetçiye verilmektedir.

Telefonla yapılan ihbar ve şikâyetlerde ihbarcı veya şikâyetçiden kendisine ulaşılabilecek bir telefon istenmektedir. Verilen telefondan ihbarcı veya şikâyetçi daha sonra aranmakta ve ihbar ve şikâyetinin doğruluğu teyit edilmelidir.

Elektronik Posta (e-mail) ve dilekçe vasıtasıyla yapılan ihbar ve şikâyetler de teyit işlemi yapılmalıdır.

1.7. İhbarlar ve Şikâyetlerin Değerlendirilmesi

3071 sayılı Yasanın 7. maddesinde, "Türk vatandaşlarının kendileri ve kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri konusunda yetkili makamlara yaptıkları başvuruların sonucu veya yapılmakta olan işlemin sonuçları dilekçe sahiplerine en geç iki ay içinde (60 gün) cevap verilir. İşlem safahatının duyurulması halinde alınan sonuç ayrıca bildirilir." denilmektedir. Süre konusunda tartışmaya neden olmamak için dilekçede mutlaka tarih olmalıdır. Dilekçenin yazıldığı tarihin yanı sıra kamu kurumuna ulaştığı tarih de evrak kayıt numarası da dilekçenin takibinde önemlidir.

Yasal süresi olan 60 gün içinde cevap alınamayan dilekçeler aynı makama tekrar yazılabileceği gibi, Türk Ceza Yasası'nın 230. maddesi uyarınca dilekçeye zamanında cevap vermeyenlerle ilgili Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunulabilir. Dilekçeye yasal sürede işlem yapılmazsa dilekçenin daha üst makamlara yazılabileceği gibi suç unsuru varsa Cumhuriyet Savcılıklarına suç duyurusunda da bulunulabileceği unutulmamalıdır.

Yeni Türk Ceza Kanunu'nun 73. maddesine göre hakkına sahip kimseyi yetkili kimse olarak tanımlamıştır; ancak bu hakkın bir tüzel kişiye ait olması durumunda bu hakkı kullanmaya yetkili kimseden söz edilebilir. Şikâyete hakkı olanlar kural olarak suçtan zarar gören kişidir. Suçtan zarar gören, suçla haklı bir yararı ihlal edilen kimsedir. Suçtan zarar görenin küçük veya akıl hastası olması durumunda yasal temsilcileri onlar adına şikâyet hakkını kullanabilir. Şikâyet hakkı, kişiye sıkı şekilde bağlı haklardan olduğundan kural olarak miras yoluyla geçmez.

İhbar ve şikâyetlerin değerlendirilebilmesi için mutlaka ihbar dilekçesinde isim adres ve telefon bilgilerinin bulunması ve verilen bu bilgilerin doğru olması gerekmektedir; aksi takdirde ihbar ve şikâyetler, değerlendirilmemektedir; ancak yapılan ihbar ve şikâyette, ispat edici belge ve bilgilerle desteklenmesi durumunda, ihbarcının veya şikâyetçinin teyit edilmesine gerek duyulmadan ihbar ve şikâyet değerlendirmeye alınır.

İhbar ve şikâyetlerin teyidinin yapılmasıyla birlikte rutin kontrollerdeki gibi ekipler oluşturulur. İhbar ve şikâyetin kayıt altına alınmasıyla birlikte mümkün olan en kısa sürede şikâyet edilen adrese gidilerek dilekçede sözü edilen mahalde, ilgili kimselerin huzurunda gerekli incelemeler yapılmalıdır. Ancak iş yerinin açık olmaması, iş yeri sahibinin–ortağının veya temsilcisinin iş yerinde bulunmaması, iş yerini mesai saatleri dışında faaliyet göstermesi (ekmek firması gibi) durumu göz önünde bulundurulmalıdır; aksi takdirde sağlıklı bir değerlendirilme yapılmaz.

1.8. Şikâyet Dilekçesinde Dikkat Edilecek Hususlar

Tahmin ve benzetmeye dayalı olarak yapılan şikâyetler yapılmamalı ve bu konuyu dikkat edilmelidir.

Elde ciddi ve inandırıcı kanıtları bulunmadığı halde yapılan, tahmine, benzetmeye dayalı olarak yapılan şikâyet haksızdır.

Yanlışlıkla isimsiz ve imzasız bir dilekçenin işleme konulması ve sonrasında da bu isnatların sabit olmadığına anlaşılması durumunda, bu isimsiz ve imzasız dilekçenin işleme alınması sonrasında, iftira suçunun oluşması gündeme geleceğinden, faili meçhul bir suç oluşacaktır ve bu suça bir kayıt numarası verilerek savcılığa yollanması zorunlu hale gelecektir.

Önceden olan bir olayın, belirli zamanlar beklenerek şikâyete konu edilmesi şikâyet hakkının kötüye kullanılmasıdır.

3071 sayılı Dilekçe Yasasının 4.maddesi ile işleme konulmayacak ve incelenmeyecek dilekçeleri düzenleyen 6.maddesi, 4483 sayılı yasanın işleme konulmayacak ihbar ve dilekçeleri düzenleyen 4.maddesi uyarınca, ihbar ve şikâyetlerin işleme alınmadan, imha edilmesi gereklidir.

TCK' nın "İftira" başlıklı 267/1.maddesinde "Yetkili makamlara ihbar veya şikâyette bulunarak ya da basın ve yayın yoluyla, işlemediğini bildiği hâlde, hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idarî bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat eden kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır." hükmü yer almaktadır, bu konuya dikkat edilmelidir.

Şikâyet hakkının kötüye kullanıldığından söz edebilmek için şikâyet olunanı kasten ve zararlandırmak amacıyla yani kin ve garezle hareket ettiğinin gerçekleşmesi gerekir. Öyle ise, haksız şikâyet nedeni ile açılan manevi tazminat davalarında, şikâyet eden kişi ceza davasında beraat etse bile, hukuk mahkemesinde açılan manevi tazminat davasında hüküm giyebilir.

Öncelikle şikâyet hakkının Anayasal bir hak olduğu ve hukuken korunduğunu belirtmek gereklidir.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 158. maddesinin 1. fıkrası ihbar veya şikâyetin yapılabileceği makamları esas olarak Cumhuriyet Başsavcılığı veya kolluk güçleri olarak göstermiştir. Aynı madde içerisinde bu makamlar dışında da şikâyetin yapılabileceği makamlar gösterilmiş bulunmaktadır. Yani Valilik, kaymakamlık ya da mahkemeye yapılan ihbar veya şikâyet ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir(CMK m. 158/2).

Bir kamu görevinin yürütülmesiyle bağlantılı olarak işlendiği iddia edilen bir suç nedeniyle, ilgili kurum ve kuruluş idaresine yapılan ihbar veya şikâyet, gecikmeksizin ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir (CMK m. 158/4).

1.9. Şikâyet ve İhbarların Değerlendirilme Aşamaları

Şikâyet ve ihbarların değerlendirilmesi şu aşamalarda gerçekleşmesi gerekir.

- Yapılan şikâyet ve ihbarın kayıt altına alınır (Örneğin dilekçenin gelen evraka kaydı yapılır, sayı, tarih ve evrak numarası verilir.).
- Dilekçe, kurum amiri tarafından ilgili personele sevki yapılır.

- İlgili kurum tarafından, yapılan ihbar ve şikâyeti teyit edilir.
- Gerekli denetimler ve incelemeler yapılır.
- İnceleme ve denetim esnasında, ölçümler yapılır, numune alınır, konu ile ilgili mevzuat incelenir. Bütün bu bilgi ve belgeler toplanarak raporlanır. Sonuçta aykırı bir durum varsa yasa ve yönetmelikler çerçevesinde işlem başlatılır; aksi takdirde işlemler arşive kaldırılır.
- Şikâyet ve ihbar sahibine konu hakkında bilgi verilir. Bu bilginin elde belge olması sebebiyle yazılı olarak verilmesinde fayda vardır.
- Her şikâyet ve ihbar işlemi farklı olabilir; ancak tüm işlemler, bu sıralamada değerlendirilir, denetim ve incelemede daha sağlıklı verilere ulaşmak için daha ayrıntılı işlemler yapılabilir yani yapılan işlemler duruma ve mevzuata göre yorumlanıp çözüm üretilmelidir. Örneğin; hazır su ve gıda ile ilgili bir şikâyet söz konusu ise işlem farklı bir şekilde uygulanabilir.

Bir Dilekçe Örneği

**BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞINA
İSTANBUL**

Aşağıda açık adresini belirttiğim apartmanda oturmaktayım. Apartmanın zemin katında bulunan gazinodan gece gelen aşırı derece gürültüden dolayı rahatsız olmaktayım. Gürültünün azaltılması için iş yeri sahibine sözlü olarak defalarca iletmemize rağmen gürültüde herhangi bir değişiklik olmadı. Bu durumun düzeltilmesi için gereğinin yapılmasını arz ederim.

Saygılarımla.

ADRES:
Ad ve Soyad
İMZA
Telefon:

TARİH

Bu şikâyet dilekçesini adım adım sonuçlandırılm.

- Dilekçe ister posta ile ister elden getirilsin öncelikle genel evraka girerek kaydı yapılır sayı, tarih verilerek ilgili birime gönderilir.
- Dilekçe, kurum amiri tarafından ilgili personele sevki yapılır.

- İlgili personel yapılan ihbar ve şikâyeti doğrular. Yani şikâyetin doğruluğu; adres, telefon numarası, dilekçede sözü edilen gazinonun olup olmadığı, bunların belediyeden izinlerinin olup olmadığı, Belediye Fen İşleri Müdürlüğü'nden binanın oturma izni, gazinonun ruhsatlı (yetkili idareler tarafından, ilgili mevzuata göre iş yerlerinin açılıp faaliyet göstermesi için verilen izin.) olup olmadığı araştırılır. Zaten izinleri yoksa her ikisine de işlem yapılmadan izin alınması için tebligat verilir. İzinleri varsa diğer işlemlere devam edilir.
- Gerekli denetimler ve inceleme yapılır.

İnceleme ve denetim esnasında, Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği'ne göre gürültü ölçümleri yapılmalıdır. Yönetmeliğin yetki alanı içerisinde yer alan gürültü kaynakları bazında yaşanan sorunlar nedeniyle oluşan şikâyetlerin değerlendirilmesi veya programlı ve programsız yapılacak denetimlerde aşağıdaki esaslara uyulur:

Resim 1.3: Gürültü ölçüm cihazı

- Şikâyeti değerlendirmek amacıyla yapılacak denetimde; belediye sınırları ve mücavir alan içerisinde 2872 sayılı Çevre Kanunu'na istinaden yetki devri yapılmış olan, belediye ekiplerince (Yönetmeliğe göre, esas ve standartlara uygun ölçüm ekipmanı bulunan ve Çevre Denetim Birimi olan Belediyeler), belediye sınırları ve mücavir alan dışında yetki devri yapılan il özel idarelerince; yetki devri yapılmadığı takdirde ise İl Çevre ve Orman Müdürlükleri'nce, gerektiğinde diğer mevzuat kapsamında yetkili kılınan kurum ve kuruluşların da desteği alınarak yapılır.
- Şikâyetleri değerlendirmesi; en az iki personelle gerçekleştirilir. Bu birimlerde Yönetmelik kapsamında getirilen esas ve standartlara uygun, ölçüm ekipmanının bulundurulması gerekir.

Yapılan denetimlerde, Yönetmelikte verilen sınır değerlerin aşıldığının tespiti halinde, gürültü rahatsızlığına ve sınır değerlerin sağlanması için alınacak tedbirin özelliğine bağlı olarak süre verilir. Bu, yazılı olarak tebliğ edilir.

Gürültünün sınır değerlerin altına alınması amacıyla, verilen sürenin sonunda değişiklik olmazsa mevzuatın belirlediği yaptırımlar uygulanır.

- Şikâyet ve ihbar sahibine konu hakkında yazılı olarak bilgi verilir.
- Yapılan çalışmalar dosyalanarak, arşivlenir.

Resim 1.4: Gürültü ölçüm cihazı

1.10. Çevre Hukuku

Özellikle 20. yüzyılda yaşanan bilgi ve teknolojik gelişmeler, bu gelişmelere bağlı olarak yaşanan hızlı sanayileşme, sanayi atıklarının çevre üzerindeki olumsuz etkileri, insan ve çevre sağlığını tehdit edici boyutlara ulaşmış, bu tehlike küresel ısınma, kuraklık, iklim değişikliği, içme suyu kaynaklarının azalması şeklinde göz ardı edilemeyecek seviyeye ulaşmıştır.

Çevre sorunlarındaki artış aynı zamanda çevre ile ilgili tedbir alınması gerekliliğini de ortaya çıkarmış, çevresel değerlerin hukuki güvence altına alınması amacıyla çevreye ilişkin hükümler Anayasa, Kanun ve Yönetmeliklerde yer almaya başlamıştır. Ayrıca küresel bir boyut kazanan çevre kirliliğinin önlenmesi, çevrenin korunması, iyileştirilmesi, doğal kaynaklarla ilgili koruma ve kullanım esaslarının belirlenmesine yönelik uluslararası antlaşmalar, çevre ile ilgili yargı kararları ve bu yargı kararları sonucu ortaya çıkan içtihatlar çevre hukuku ile ilgili gelişmelerdir.

Çevrenin korunması ve çevre kirliliği problemi, kirliliğinin kaynağı olan ülke ile sınırlı kalmamakta dünya üzerinde var olan diğer devletleri ve insanları da etkilemekte ve ilgilendirmektedir.

Bunun tabii sonucu olarak çevre ile ilgili birtakım devletlerarası düzenlemelerin yapılması da zorunluluk olduğundan, çevrenin korunması ve çevre kirliliğinin önlenmesi için birtakım devletlerarası çalışmalar ve toplantılar tertip edilmiştir.

Çevre hakkı ile ilgili gelişmeler 1982 Anayasamızda da yer bulmuştur. Anayasamızın 56. maddesinde “ Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşın ödevidir.” hükmü yer almıştır.

09.08.1983 tarihinde 2872 sayılı Çevre Kanunu yayımlanmıştır. Bu Kanunu'na istinaden birçok yönetmelik, genelge ve tebliğ yayınlanmaya devam etmektedir. Anayasa ve Kanun'la hukuki güvence altına alınan, yönetmeliklerle açıklanan çevre hakkı ve çevre ile ilgili uyulması gereken usul ve esasların denetimi, Çevre ve Orman Bakanlığının taşra teşkilatlanması ile daha da işlerlik kazanmıştır.

2872 sayılı Çevre Kanununda (5491 ile değişik) idari yaptırım ön görülen çevre suçları 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun yürürlüğe girmesi ile ayrı bir boyut kazanmıştır. Dünya üzerinde ilk kez Türkiye'de kabul edilen bir Ceza Kanunu'nda yasanın amaçlarından birinin çevreyi korumak olduğu belirtilmektedir. 5237 sayılı Kanunun 181. maddesi Çevrenin Kasten Kirletilmesi hakkında hapis cezasını, 182. maddesi Çevrenin Taksirle Kirletilmesi hakkında adli para cezasını gerektirmektedir. Ayrıca Türk Ceza Kanunu "Bu kanun kapsamında kovuşturma ve soruşturma gereken bir fiilin ilgili makamlara bildirilmesini, hatta bu hususta gecikme gösterilmesi halinde ilgili kamu personeli hakkında da işlem yapılacağını" hüküm altına almıştır. Bunun anlamı, çevre kirliliği ile ilgili her tespitte konunun Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri kapsamında değerlendirilmek üzere Cumhuriyet Savcılıklarına bildirileceği, Savcılıkların talebine istinaden Sulh Ceza Mahkemeleri nezdinde kamu davası açılabileceğidir.

Çevre kirliliği ile ilgili olarak herkesin yürütme organlarına müracaat hakkı vardır. Bu hak 2872 sayılı Çevre Kanununun 30. maddesinde yer alan "Çevreyi kirleten veya bozan bir faaliyetten zarar gören veya haberdar olan herkes ilgili mercilere başvurarak faaliyetle ilgili gerekli önlemlerin alınmasını veya faaliyetin durdurulmasını isteyebilir." hükmü ile yinelenmiştir.

Daha sağlıklı ve yaşanabilir bir çevre, ancak bu konuda toplumsal bilincin artması ve herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip çıkması ile mümkün olabilecektir.

Resim 1.5: Çevrenin gelişigüzel kirletilmesi

1.11. Ulusal Çevre Mevzuatı

- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (Tarihi:18.10.1982 Sayısı:2709)

1.11.1. Kanunlar

- 2872 sayılı Çevre Kanunu (26.04.2006 tarih ve 5491 sayılı Kanun'la yapılan değişiklik yapılmıştır.)
- 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu (06.05.1930/1489)
- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (26.09.2004)

1.11.2. Yönetmelikler

- Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği (06.06.2008-26898)
- Isınmadan Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği (01.03.2008 tarih ve 26803 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan değişiklik (13.01.2005-25699)
- Çevre Denetimi Yönetmeliği (05/01/ 2002- 24631)
- Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği (17.07.2008-26939)
- Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği (26.06.2007-26562) Değişiklik (26.06.2007-26562)
- Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği (2002/49/EC) (07.03.2008-26809)
- Bitkisel Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği (19.04.2005-25791)
- Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliği (16.12.2003-25318)
- Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği (21/01/2004-25353)
- Tarımsal Kaynaklı Nitrat Kirliliğine Karşı Suların Korunması Yönetmeliği (18/02/2004-25377)
- Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği (18.03.2004-25406)
- Benzin ve Motorin Kalitesi Yönetmeliği (2003/17/AT ile değişik 98/70/AT) (11.06.2004-25489)
- Çevre ve Orman Bakanlığı Taşra Teşkilatının Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik (08.08.2004-25547)
- Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönetmeliği (31.08.2004-25569)
- Araç Muayene İstasyonlarının Açılması, İşletilmesi ve Araç Muayenesi Hakkında Yönetmelik (23.09.2004-25592)
- Radyasyon Güvenliği Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (29.09.2004-25598)
- Zirai Karantina, Numune Alma ve Analiz Yönetmeliği (14.10.2004-25613)
- Doğal Mineralli Sular Hakkında Yönetmelik (01.12.2004-25657)
- Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik (816/12/2004-25672)
- Endüstri Bölgeleri Yönetmeliği (816/12/2004-25672)
- Gemilerden Atık Alınması ve Atıkların Kontrolü Yönetmeliği (26/12/2004-25682)
- Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği (31/12/2004-25687)
- Isınmadan Kaynaklanan Hava Kirliliği Yönetmeliği (13/01/2005-25699)
- Zararlı Kimyasal Madde ve Ürünlerinin Kontrolü Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (17/02/2005-25730)

- Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (03/ 03/2005-25744)
- Toprak Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği (31.05.2005-25831)
- Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği (2002/49/EC) (01/ 07/2005-25862)
- Trafikte Seyreden Motorlu Kara Taşıtlarından Kaynaklanan Egzoz Gazı Emisyonlarının Kontrolüne Dair Yönetmelik (08/07/2005-25869)
- Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği (22/07/2005-25883)
- Tehlikeli Maddelerin Su ve Çevresinde Neden Olduğu Kirliliğin Kontrolü Yönetmeliği (76/464/ AB) (26/11/2005-26005)
- Tehlikeli Maddelerin Su ve Çevresinde Neden Olduğu Kirliliğin Kontrolü Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (76/464/AB) (31/12/2005-26040)
- Kentsel Atıksu Arıtımı Yönetmeliği (08.01.2006-26047)
- Yüzme Suyu Kalitesi Yönetmeliği (76/160/AB) (09/01/2006-26048)
- İçmesuyu Elde Edilen veya Elde Edilmesi Planlanan Yüzeysel Suların Kalitesine Dair Yönetmelik (79/869/AB ile değişik 75/440/AB) (20.11.2005-25999)
- Endüstri Tesislerinden Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği (22.07.2006-26236)
- Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği (17.05.2005-25818)
- Bitkisel Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği (19.04.2005-257919)
- Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği (2002/49/EC) (07.03.2008-26809)

1.12. Türk Çevre Mevzuatının Yapısı

Çevre ve Orman Bakanlığı olarak başta Çevre Kanunu olmak üzere tüm mevzuat ve uygulamalarda AB'nin genel çevre politikalarında da yer alan hususlar ön planda tutulmuştur. Bunlar;

- “Kirlilik Kontrolü” kavramı yerine “Kirliliğin Önlenmesi” kavramının ön planda tutulması,
- Kirliliğin kaynağında önlenmesi,
- Atıkların minimuma seviyeye indirilmesi,
- Atıkla yönetiminde en iyi teknik ve teknolojilerin kullanılması,
- Enerjinin verimli kullanılması,
- İzleme-denetim sisteminin etkin uygulanması,
- Kirleten öder prensibinin uygulanması,
- “Sürdürülebilir Kalkınma İlkesi”nin dikkate alınması,
- “Çevreye İlişkin Bilgi” ve “Stratejik Çevresel Değerlendirme” kavramları,
- Çevrenin korunmasında ekonomik araçlar kullanılması,
- Çevre politikalarının oluşumunda “katılım hakkı”,
- Çevre ile uyumlu teknolojilerin kullanılması,

- “Yüksek Çevre Kurulu”nun en üst düzeyde oluşturulması,
- Biyolojik çeşitliliğin, ekosistemin, sulak alanların ve doğal kaynakların korunması,
- İzin alma, arıtma ve bertaraf etme yükümlülüklerine ilişkin yeni düzenleme,
- Atıkların yönetimi ile ilgili genel kurallar,
- Tehlikeli kimyasallar ve tehlikeli atıkların yönetimi ile ilgili genel kurallar,
- Mali sorumluluk sigortası yapma yükümlülüğü,
- Acil durum planlarının hazırlanması zorunluluğu,
- Atık kabul tesislerinin kurulması zorunluluğu,
- Gürültü ve titreşim ile ilgili düzenleme,
- Toprağın korunması,
- Çevre görevlisi ya da çevre yönetim birimi kurma yükümlülüğü,
- Çevre gönüllüsü kavramı,
- Çevrenin korunması ve kirliliğin önlenmesine ilişkin hizmetlerin finansmanı için gelir kalemleri,
- Arıtma tesisleri için enerji teşviki,
- Ayrı ayrı suç tanımları,
- Her bir suç için fiilin ağırlığı ve niteliğine göre ayrı yaptırım,
- Tesislerin/faaliyetlerin kurulması aşamasında “Çevresel Etki Değerlendirmesi” çalışmalarıdır.

1.13. Ulusal Çevre Mevzuatına Göre Alınması Gereken İzinler

Ülkemizde 2872 sayılı Çevre Kanunu’na istinaden yayımlanan yönetmeliklerde yer alan hükümler gereğince alınması gereken çevre ile ilgili izinler aşağıda verilmiştir:

- Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği gereğince; ÇED Olumlu Kararı veya ÇED Gerekli Değildir, kararı,
- Endüstri Tesislerinden Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği gereğince; Emisyon İzni,
- Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği gereğince; Atık su Arıtma Tesisi Proje Onayı, Atık su Deşarj İzni, Atık su Deşarj Ön İzni,
- Atık su Bağlantı İzni/Bağlantı Kalite Kontrol İzni, Derin Deniz Deşarj İzni,
- Tehlikeli Maddelerin Su ve Çevresinde Neden Olduğu Kirliliğin Kontrolü Yönetmeliği gereğince; Tehlikeli Madde Deşarj İzni/ Bağlantı Kalite Kontrol İzin Belgesi,
- Toprak Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği gereğince; Stabilize Arıtma Çamuru Kullanım İzni,
- Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği gereğince; Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği

- Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği gereğince; Atık Yönetim Planı Atık Taşıma Lisansı,
- (Tehlikeli Atıklar, Tıbbi Atıklar, Atık Yağlar, Atık Aküler, Bitkisel Atık Yağlar) Tehlikeli Atık Geçici Depolama İzni Tehlikeli Atık Ara Depolama Tesisi Ön Lisansı ve Lisansı Tehlikeli Atık Bertaraf/Geri Kazanım Tesisi Ön Lisansı ve Lisansı,
- Atıkların Ek Yakıt Olarak Kullanılmasında Uyulacak Genel Kurallar Hakkında Tebliğ gereğince; Ek Yakıt Lisansı
- Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği gereğince; Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Ön Lisansı ve Lisansı
- Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönetmeliği gereğince; Atık Akü Geçici Depolama İzni, Atık Akümülatörler Geri Kazanım Tesisleri Ön Lisansı/Lisansı
- Ömrünü Tamamlamış Lastiklerin Kontrolü Yönetmeliği gereğince; (ÖTL) Ömrünü Tamamlamış Lastik (ÖTL) Geçici Depolama İzni
- Bitkisel Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği gereğince Bitkisel Atık Yağ Geçici Depolama İzni

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki işlemleri tamamladığınızda, kişilerden gelen şikâyet ve ihbarları mevzuata uygun olarak değerlendirip sonuçlandırabileceksiniz.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Kişilerden gelen şikâyet ve ihbarlar için resmî prosedür başlatınız.	➤ Gelen şikâyet ve ihbarları kayıt altına almayı unutmayınız. ➤ Kayıtlarda şikâyet ve ihbarın doğruluğunu teyit etmeyi unutmayınız.
➤ Bununla ilgili doküman ve araç gereç ekipmanları hazırlayınız.	➤ Şikâyet veya ihbarın niteliğine uygun araç gereçleri hazırlayınız.
➤ Şikâyet ve/veya ihbarı olay mahallinde inceleyiniz.	➤ Şikâyet ve ihbarı yerinde inceleyip gerekli ölçümleri yapıp ve örnekleri alınız.
➤ Şikâyet ve/veya ihbar ile ilgili tutanak tutunuz.	➤ Tutanakları şikâyet mahallinde yazınız.
➤ Şikâyet ve/veya ihbar ile ilgili rapor tutunuz.	➤ Şikâyet ve ihbarla ilgili kontroller yaparak mevzuatlara uygun olarak raporlar hazırlayınız.
➤ Şikâyet ve/veya ihbar inceleme sonuçlarını ilgili kişi/kişilere bildirin.	➤ Resmî bir yazı ile şikâyet sahibini bilgilendiriniz. ➤ Yazılan yazıdan bir örneğini şikâyet dosyasında arşive kaldırınız.
➤ Şikâyet ve/veya ihbar inceleme sonucunda ilgili kurumun verdiği kararı uygulayınız.	➤ Mevzuata uygun yapılması gerekenleri şikâyetle ilgili olanlara tebliğ ederek uygulayınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümleleri dikkatlice okuyarak boş bırakılan yerlere doğru sözcüğü yazınız.

1. Çevre ve toplum sağlığının korunması amacıyla, ihbarcı tarafından herhangi bir kimse veya kurum hakkında yapılan yazılı ve sözlü bildirim,..... denir.
2. Çevre ve toplum sağlığının korunması amacıyla, mağdur olan kişinin bu konuyla ilgili bildirimine,.....denir.
3. Dilekçeye yasal sürede işlem yapılmazsa, dilekçenin daha üst makamlara yazılabileceği gibi suç unsuru varsa suç duyurusunda da bulunulabilir.
4. Şikayet dilekçesinde, dilekçeyi yazanın,..... açık adresi ve diğer iletişim bilgileri de eklenmelidir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Kurum/kuruluşlardan gelen ihbarları değerlendirebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Resmî kurumların, çevre ve insan sağlığı ile ilgili ne tür resmî yazılar gönderebileceklerini araştırınız.
- Resmî yazılar, hangi şartları taşımalı, nasıl işlem yapılmalıdır, araştırınız.
- Bildirimi zorunlu hastalıklarla ilgili formlar hangileridir, nasıl uygulama yapılır? Araştırınız.
- Konuyla ilgili çeşitli resmî yazı ve form örneklerinden oluşan bir dosya oluşturarak arkadaşlarınızla paylaşınız.

2. RESMÎ YAZILARLA YAPILAN BİLDİRİMLER

Çevre sağlığı hizmetlerinin yerine getirilmesinde şikâyet, ihbar ve rutin denetimlerin yanında diğer kamu kurum ve kuruluşlarından gelen yazılar doğrultusunda iş ve işlemler yapılıp, sonuçlandırılır.

2.1. Resmî Yazı

Kamu kurum ve kuruluşlarının kendi aralarında veya gerçek ve tüzel kişilerle iletişimlerini sağlamak amacıyla yazılan yazı, resmî belge, resmî bilgi ve elektronik belgeye **resmî yazı** denir.

2.2. Resmî Belge

Kamu kurum ve kuruluşlarının kendi aralarında veya gerçek ve tüzel kişilerle iletişimlerini sağlamak amacıyla oluşturdukları, gönderdikleri veya sakladıkları belirli bir standart ve içeriği olan belgelerdir.

2.3. Resmî Bilgi

Kamu kurum ve kuruluşlarının kendi aralarında veya gerçek ve tüzel kişilerle iletişimleri sırasında metin, ses ve görüntü şeklinde oluşturdukları, gönderdikleri veya sakladıkları bilgilere **resmî bilgi** denir.

2.4. Elektronik Belge

Belge ve bilgilerin üzerinde bulunduğu her türlü bilgisayar, gezgin elektronik araçları, bilgi ve iletişim teknolojisi ürünleri, gönderilen ve saklanan her türlü belge, **elektronik belge** olarak tanımlanır.

Resmî yazışma kurallarını belirlemek, bilgi ve belge alışverişinin sağlıklı, hızlı ve güvenli bir biçimde yürütülmesini sağlamak amacıyla “Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik” doğrultusunda hareket edilmek zorundadır. Bu yönetmelik, 02 Aralık 2004 tarih ve 25658 sayılı Resmî Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir; bütün kamu kurum ve kuruluşlarını kapsamaktadır.

2.5. Kamu Kurum ve Kuruluşları Arasında İletişim Yolları

Çeşitli kurum ve kuruluşlar, resmi yazışmalar, faks, internet yoluyla şikâyet ve ihbarlarda bulunulabilir.

Kâğıt kullanılarak hazırlanan resmî yazılar en az iki nüsha olarak düzenlenir. Resmî yazılarda sayı ve evrak kayıt numarası, tarih, konu ve gönderen, gönderilen makam bilgileri bulunmalıdır.

Çevre ve insan sağlığına sakıncalı bir durumun olup olmadığı, yönetmelik çerçevesinde bu yazışmalar, elektronik ortamda da (faks, internet) sorulabilir. Gelen belge ve bilgiler doğrultusunda aynı görev koşulları yerine getirilir. Faks ile yapılan yazışmalarda, yazıda belirtilen hususlarda hemen işlem yapılabilir. Faks ile gönderilen mesajların beş gün içerisinde resmî yazı ile teyidinin yapılması gerekir

Her kurum kendisi ve gerektiğinde kurum içindeki birimler adına resmî elektronik posta (e-posta) adresi belirler. Bu adreslerin belirlenmesinde koordinasyon Başbakanlık tarafından yapılır. Elektronik ortamdaki resmî yazışmalar bu adresler arasında yapılır.

Kamu kurum ve kuruluşları elektronik ortamda yapılacak yazışmalarda, Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Esas ve Usuller Hakkında Yönetmeliğe aykırı olmamak kaydıyla gerekli düzenlemeleri yapabilir.

Evrak kayıt numarası, yazıyı gönderen birimde ve/veya kurumun genel evrak biriminde aldığı numaradır. Resmî yazışmalarda Başbakanlık tarafından belirlenen kodlama sistemine ve dosya planına uyulması zorunludur. Yazının konusu, anlamlı ve özlü bir şekilde ifade edilir.

Koruyucu sağlık hizmetlerinin yapılmasında, diğer kurumlardan gelen resmî yazılar doğrultusunda, aynı şikâyet veya diğer rutin kontroller gibi işlem yapılarak, sonuçları yazıyı gönderen veya ilgili olabilecek diğer kurumlara gönderilir.

Koruyucu sağlık hizmetlerinin yerine getirilmesinde, birçok farklı kurum ve kuruluşlardan resmî yazılar aracılığı ile bilgi, görüş istenir. Örneğin, kum, taş ocakları ruhsatlandırılması, sıhhi müesseselerin ruhsatlandırılmasında (bakkal, kahvehane, lokanta vb.) kurulacak olan sanayi bölgesinin, ithal edilen bir ürün ve maddenin insan ve evre sağlığı açısından sakıncalı olup olmadığı diğer ilgili diğer kurumlardan sorulabilir. Mahkemelerde görülen davada evre ve insan sağlığı açısından sakıncalı olup olmadığı hususunda görüş istenebilir. İçme ve kullanma suyu şebekesi, kanalizasyon arıtım ünitelerinin insan ve evre sağlığı açısından sakıncalı olup olmadıkları sorulur. Bu görüşler, resmî kurumlardan, resmî yazılarla istenir.

2.6. Kamu Kurum ve Kuruluşlarından Gelen Yazılara Göre Yapılacak İş ve İşlemler

Böyle bir yazı geldiğinde, yapılacak iş ve işlemler şunlardır.

- Yazılar evrak kayıda girerek kayıt numarası alınır.
- Kurum amiri yazıyı okuyarak ilgili personele sevk eder.
- Personel konu ile ilgili tarihler belli gideceği tarihi programa ekleyerek, gerekli hazırlıklarını yapar.
- İş ve işlemlerle ilgili gerekli ekipmanların hazırlanması ve konuyla ilgili açıklamalar istenebilir. Örneğin su numunesi alınacaksa, numune ekipmanlarını ve çantası hazırlanır. Gerekli alet, ekipmanlarını ve evraklarını hazırlayıp, çantasına yerleştirir. şayet farklı bir konu ise yönetmelikler incelenir ve yapılacak iş ve işlemler ne olacağı hakkında karar verilir ve konu ile ilgili açıklama, harita, plan, kroki vb. istenebilir.
- alışmalar komisyon olarak gerçekleşecekse, kendi göre alanı ile ilgili tutulan tutanakta veya raporda paragraf açılması isteyerek görüş ve önerilerini mevzuata göre yazdırır. Yapılan çalışmalarda mevzuata aykırı ve istenmeyen bir durumda muhalefet şerhi düşerek tutanak veya raporu imzalar.
- şayet daha sonra rapor şeklinde gönderilecekse gerekli bilgi ve belgeleri alınarak rapor hazırlanır. Hazırlanan rapora görüş ve kanaatlerini yazıp, imzalar ve kurum amiri tarafından üst yazı ile ilgili kuruma gönderilir. Görüş ve öneriler bildirilerken bilimsel çalışmalar, ölçüm, numune sonuçları gibi bilgi ve belgeler eklenebilir.

2.7. Bulaşıcı Hastalıklar İlgili Bildirimlerde Yapılması Gerekenler

Bildirimi zorunlu bulaşıcı hastalıklarla mücadele, birinci basamakta sunulan temel sağlık hizmetlerindedir. Amaç, bildirimi zorunlu bulaşıcı hastalıkları tedavi etmek ve bu hastalıklara karşı bireyleri ve toplumu korumaktır. Mücadelenin örgütlenebilmesi için, çalışmaların her aşamasında belirli kurallara uyulması ve ekip halinde çalışılması zorunludur.

Bulaşıcı hastalıklarla mücadele görevi, Umumi Hıfzıssıhha Kanunu (UHK) ile Sağlık Bakanlığı'na verilmiştir. 1593 sayılı UHK'nin 57'nci maddesi bildirimi zorunlu bulaşıcı hastalıkların neler olduğunu sıralamakta, 61 ve 62'nci maddeleri kimlerin bu hastalıklarla karşılaştığında "ihbar" yükümlülüğü olduğunu belirtmekte ve 72'nci maddesi bu hastalıklar görüldüğünde alınacak tedbirleri belirtmektedir.

Bulaşıcı hastalıklarla mücadelede, Sağlık Bakanlığı, taşrada il Sağlık Müdürlükleri yetkilidir. Gelen ihbarlar ve tesbit edilen vakalar ile ilgili çalışmalar yapılarak sonuçlar öncelikle İl Sağlık Müdürlüğü (Bulaşıcı Hastalıklar Şubesi) ne raporlanır.

Çalıştığınız bölgede yaşayanlardan bulaşıcı hastalık bildirimini gelmişse yapılması gereken işleri şu şekilde sıralayabiliriz:

Hastalık sürveyansı (takibi), vakalar hakkında bilgi toplanmasıdır. Hastalık takibinin amacı; toplanan verileri analiz etmek ve vakaların sayısının azaltılabilmesi için ne yapmak gerektiğini belirlemektir.

Hastalık takibi dört aşamada gerçekleşir:

- Hastalık takip planı yapılması
- Verilerin toplanması ve derlenmesi
- Verilerin analizi
- Eylem

Hangi hastalıkların takip edileceği ve bu vakalara ilişkin hangi verilerin toplanacağına karar verilmesidir. Halen birinci basamak sağlık kurumlarında Form 017 ile Toplum Sağlığı Merkezlerine bildirilir.

Vakalardan esas olarak aşağıdaki veriler toplanır:

- Yaş
- Cinsiyet
- Adres
- Aşı bilgileri
- Hastalığın sonucu

Bu veriler; birinci basamak sağlık kurumlarına başvuran hastada bulaşıcı hastalıkların teşhis edilmesi ve başka bir sağlık kuruluşu tarafından tanı konan vakalardan alınır.

Birinci basamak sağlık kurumlarında, herhangi bir sağlık hizmetinin sunulabilmesi için gerekli olan altyapı, bildirim zorunlu bulaşıcı hastalıklarla mücadele için de gereklidir. Bu altyapının kapsamı şöyle özetlenebilir:

- Ev Halkı Tespit Fişleri ve Bölgedeki Yerleşim Yerlerinin Kroki
- Düzenli Kayıtlar
- Hizmet İçi Eğitim

Sağlık Ocağında yapılan hizmet içi eğitimlerde bulaşıcı hastalıklarla mücadeleye ilişkin sorunlar, bir ekip olarak yapılması gereken işler ve ekip içinde her üyenin tek tek görev ve yükümlülükleri yerine getirmelidir.

2.7.1. Çevre Sağlığı Teknisyeninin Bulaşıcı Hastalıklarla İlgili Bildirimlerde Yapacağı Çalışmalar

Örneğin; bir bölgede Hepatit A hastalığı çıkmışsa ve bu konuda ilgili kurum bildirimde bulunmuşsa; Çevre Sağlığı Teknisyeni şu iş ve işlemleri yapması gerekir. Hepatit A hastalığında, rezervuar insan, enfeksiyon kaynağı hastaların dışkı, idrar ve kanıdır. Bulaşma yolu fekal-oraldir. Dışkıyla kirlenmiş su ve besin maddeleri ile geçiş çok önemlidir. Enfeksiyonun ortaya çıkmasından 1-2 hafta önce başlar, 7 gün sonraya kadar devam eder (Toplam 3 hafta kadar sürer.). Kısaca, hastalık hakkında bilgi sahibi olmalıdır.

Görev yaptığı sağlık kurumunda (Büroda);

- Vakanın bulunduğu bölgeye ilişkin su ve kanalizasyon şebeke durumunu incelenir.
- Ev Halkı Tespit Fişi (ETF) ve varsa Aile Zarfı ile Kişisel Sağlık Fişlerini çıkartarak ailenin durumunu evin hela, su, konut yapısı gibi özelliklerini incelenir.
- Diğer personelle birlikte Hepatit A vakası olan evin bulunduğu bölgedeki, bebek ve çocuk bulunan evleri ETF'lerden tespit ederek risk altındakileri uyarmalıdır.
- Bölgede yapılan geçmiş su analizlerine ilişkin raporları incelenir.
- Vakanın bulunduğu evin ve çevredeki evlerin içme suyu kaynakları ile kanalizasyon durumu incelenir.
- Bölge krokisinde vaka adreslerini bölge haritasında işaretlenir.

Sahada ;

- Kişisel hijyen ve çevre sağlığı şartlarının (su ve hela durumu) incelenmesi ve hataların düzeltilmesi, feçesin uygun kanalizasyon sistemine naklinin sağlanır.
- ETF'lerden içme suyu ve kanalizasyon şebekelerinin uygun olmadığı tespit edilen yerlerde ıslah çalışmalarını kontrol eder ve riskli bölgelerden düzenli olarak analiz için su örneği alır ve bakiye klor ölçümü yapar. Klor 0,3 ppm'in altındaysa ilgili kuruluşlarla iş birliği yapılarak dezenfeksiyon yapılmasını sağlar.
- Alternatif su kaynaklarından örnek alarak, laboratuvarında bakteriyolojik ve kimyasal analiz için gönderir.
- Atıklara kireç kaymağı ile dezenfeksiyonunu sağlar.
- Su, çiğ meyve ve sebzeler için klor solüsyonu hazırlayıp, dağıtımını yapar.
- Okul çevresinde açıkta yiyecek satışının önlenmesine yönelik çalışma yapar.
- Şebeke suyu bulunmayan yerleşim yerlerinde, suyun depolanması ve dezenfeksiyonu su deposunun periyodik olarak temizliği ve bakımını yaptırır.
- Okul sağlığına yönelik, gerekli kontroller yapılarak Sağlık Birimleri ile iş birliği yapmaları sağlanmalıdır. Öğrencilere genel hijyen kurallarına uyması ile ilgili bilgilendirmeler çalışmaları yapılır.
- Bölgede yaşayanlara kişisel hijyen yönünden sağlık eğitimi yapılmalı, hastalığın bulaşmasını önlemeye yönelik bilgilendirmeler yapılır.

- Umumi tuvaletlerin dezenfekte edilmesini sağlar.
- Haşerelere karşı mücadele edilmesini sağlar.
- Çöplerin, ağız kapaklı ve standartlara uygun çöp kaplarında toplanmasını ve dezenfeksiyonu sağlamaya yönelik çalışmalar yapar.

Yapılan bu çalışmaları ve sonuçlarını bir rapor şeklinde bir üst kuruma (Sağlık Müdürlüğü /Bulaşıcı Hastalıklar Şube Müdürlüğüne) resmî yazışma kurallarına uygun olarak bildirir ve bir örneğini de ilgili dosyada muhafaza eder.

2.8. Çevre ve Sağlıkla İlgili Terimler

Çevre sağlığı hizmetlerinin verilmesinde aşağıdaki terim ve kavramlar çok sık kullanılır.

➤ Çevre

Bir organizmanın var olduğu ortam ya da koşullar. Bu çevre doğal fiziksel öğeleri, ayrıca organizmanın etkileştiği insan ürünü koşulları içerir.

➤ Cansız Çevre

Doğadaki fiziksel ve cansız kimyasal unsurlar. Örnek; toprak, su, atmosfer

➤ Çevre Kirlenmesi

İnsanların faaliyetleri sonucu, hava, su ve toprakta meydana gelen olumsuz gelişmelerle ekolojik dengenin bozulması ve aynı faaliyetler sonucu ortaya çıkan koku, gürültü ve atıkların çevrede meydana getirdiği arzu edilmeyen sonuçlar çevre kirlenmesidir.

➤ Çevre Koruma

Ekolojik dengenin korunması, havada suda, toprakta kirliliğin bozulmaların önlenmesi ve çevrenin iyileştirilmesi için yapılan tüm çalışmaları ifade eder. İnsanların, diğer canlıların sağlık ve doğal yaşam temellerinin güvence altına alınması için gerekli önlemlerin bütünlüğünü ifade eden bir kavramdır. Potansiyel olarak tehlikeli atık maddelerin çevreye boşaltılmasının asgariye indirilmesi ya da önlenmesi amacıyla kaynakların yönetimine **çevre koruma** denir.

➤ Çevre Sağlığı

Sağlığı doğrudan ve dolaylı olarak olumsuz etkileyen çevredeki fizik, kimyasal, biyolojik ve sosyal etkilerin ne olduğunu ve nasıl kontrol edilebileceklerini inceleyen bilim dalıdır.

➤ Çevre Analizi

Belirli bir arazinin topografik, hidrolojik, jeolojik ve kültürel özellikleri gibi çevresel özelliklerinin incelenmesidir.

➤ **Çevre Değerlendirmesi**

Bir eylemin ya da projenin çevre bakımından yararlı olup olmadığını ve çevresel etki raporunun hazırlanması gerekip gerekmediğini belirlemek amacıyla yapılan incelemedir.

➤ **Çevre Dostu**

Ürünlerde normal olarak bulunan zararlı öğelerden bazılarını tasfiye etmek amacıyla tasarlanmış ya da değiştirilmiş ürünleri ifade etmek için kullanılan terimdir.

➤ **Çevre Yönetimi**

Toprak, su ve hava gibi doğal kaynakların çevresel açıdan kabul edilebilir uygulamalar yoluyla kullanılmasıdır.

➤ **Çevre Yönünden Duyarlı Alan**

Bir ülkenin doğal yerleşimleri ve süregelmekte olan tarımsal etkinlikleri korumak ya da modern, yoğun tarımdan geleneksel olana geçmek için özel önlemler almak gereğini duyduğu alanlar için kullanılan terimdir.

➤ **Çevresel Etki Değerlendirmesi**

Yeni gelişme ve projelerin çevreye olabilecek sürekli ya da geçici potansiyel etkilerinin, sosyal sonuçları ve alternatif çözümleri de içine alacak biçimde analizi ve değerlendirilmesidir.

➤ **Çevresel Faaliyet**

Çevre kirliliğini önleme, azaltma ve çevre koruma amaçlı yapılan her türlü faaliyet çevresel faaliyettir (şebeke, arıtma tesisi ve katı atık imha veya bertaraf tesisi projelendirmesi, kurulması ve işletilmesi, ıslah çalışmaları, her türlü çevresel konu hakkında danışmanlık hizmeti verilmesi, çevresel etki değerlendirilmesi çalışmaları vb.).

➤ **Çevresel İstihdam**

Çevresel faaliyetlerde çalışan personel, çevresel istihdam olarak adlandırılmaktadır. Kişiler, çevresel faaliyetlerin yanı sıra farklı işlerle de ilgileniyor olabilir.

➤ **Çevre Koruma Harcamaları**

Öncelikle/direkt olarak, üretim proseslerinden veya mal ve hizmetlerin tüketiminden kaynaklanan çevre kirliliğini azaltma, önleme ve yok etme amaçlı faaliyetler için yapılan harcamalardır. Kamu sektöründe; yönetim, izleme ve yürütme harcamaları dâhildir.

➤ **Doğal Kaynak**

Çevrede doğal olarak gerçekleşen su, hava ve gaz gibi kaynaklardır.

➤ **Doğrusal Kirletici Kaynak**

Bir doğru boyunca kirlilik emisyonu ya da deşarjıdır. Tıkanık bir çevre yolunda yol boyunca hareket halindeki trafiğin oluşturduğu hava kirliliği doğrusal bir kaynak oluşturur.

➤ **Kirletici**

Havayı, suyu, toprağı ya da çevrenin herhangi bir ögesini kirleten; arzu edilmeyen etkilere yol açan katı, sıvı ya da gaz halindeki maddedir. Birincil kirleticiler gürültü ve lağım suyu gibi doğrudan oluşmuş kirleticileri içerir; ikincil kirleticiler ise kirlenmiş ortamları tepkimeye giren birincil kirleticiler tarafından üretilir; Ozon gibi.

➤ **Kirletici Sızıntı**

Suyun toprağı gömülü katı atıkların arasından sızarken mevcut asılı ve çözülmüş katı maddeyi ve bakterileri emerek oluşturduğu, bazen yeraltı sularına da karışabilen kirleticidir.

➤ **Bozulma**

Bir doğal kaynağın kirlenmesi sürecidir.

➤ **Bozulmamış Alan**

İnsan etkinlikleriyle değiştirilmemiş doğal alanlara denir.

➤ **Kirlilik (Kirlenme)**

Çevrenin; insan, bitki ve hayvan yaşamı açısından tehlikeli ya da potansiyel olarak tehlikeli olacak şekilde kirlenmesi; bozulmayan ya da dağılmayan atık materyalin çevreye bırakılmasıdır.

➤ **Ekoloji**

Organizmaların, birbirleriyle ve çevreleriyle olan ilişkileri inceleyen bilim dalıdır.

➤ **Yaşam Mekânı**

Belirli bir bitki ve hayvan topluluğı için elverişli nitelikteki nispeten bir örnek çevre koşullarının oluşturduğu sınırlı bir bölgedir.

➤ **Ekosistem**

Birbirleri ile ve cansız ortamları ilişki içinde olan kendi içinde yeterli bitki ve hayvan topluluğudur.

➤ **Yaşam Ortamı [Habitat]**

Bir organizmanın yada organizma grubunun yerleştiğı, fiziksel çevrenin görece bir örnekliliğı ve ilgili bütün biyolojik türlerin sıkı etkileşimi ile belirlenen doğal çevredir. Yaşama ortamı çöl, tropik orman, çayırılık alan, kutup tundrası yada buz denizi olabilir.

➤ **Fauna**

Jeolojik bir dönemle yada yöreyle ilgili, insanlar dışındaki hayvanların tümünün yaşamıdır.

➤ **Yenilenebilir (Doğal) Kaynak**

Kendini doğal biçimde yenileyen yada insan müdahalesiyle yenilenebilen, ağaç, hava yada su gibi doğal kaynaklar.

➤ **Yenilenebilir Enerji Kaynakları**

Güneş enerjisi, rüzgâr enerjisi, jeotermal enerji, su enerjisi, biokütle enerjisi, gelgit enerjisi ve üretici nükleer enerji reaktörleri gibi kendiliğinden yenilenebilir, kullanılmakla eksilmeyen enerji kaynaklarıdır.

➤ **Yenilenemez Kaynak**

Sınırlı olarak bulunan mineral gibi doğal, kural olarak cansız kaynaktır.

➤ **Uyum**

Canlı organizmaların çevre koşullarının üstesinden gelme yeteneğidir.

➤ **Biyosidler**

Organizmaları öldürme yeteneğine sahip kimyasal maddeler; sterilize ediciler, dezenfektanlar ve temizleyicilerdir.

➤ **Bitki Öldürücü (Herbisit)**

Zararlı ot öldürücü ve yaprak dökücü olarak kullanılan kimyasal maddelerdir.

➤ **Kemirgen Öldürücü İlaçlar (Rodentisit)**

Kemirgenleri öldüren kimyasal maddelerdir.

➤ **Pestisitler (Pestisit)**

Zararlı bitki ve hayvanları yok etmekte kullanılan, insan ürünü kimyasal maddelerdir. Böcek öldürücü, yaprak dökücü ve kemirgen öldürücü türden bazı tarım ilaçları insan faaliyetleri yada genel sağlık açısından tehdit oluşturabilir.

➤ **Sanayi Alanı**

Sanayileri barındırmak amacıyla ve sanayi parkı kullanımına yönelik olarak planlanmış, bir kentin içindeki yada yöresindeki alandır.

➤ **Kimyasal Kirlilik**

Gaz, katı ya da sıvı haldeki kimyasal maddelerin etkisiyle havada, suda ve toprakta oluşan kirliliktir.

➤ **Kent Merkezi**

Kentin en yoğun ve genellikle merkezi iş alanının bulunduğu bölgesidir.

➤ **Kent planlaması**

Kentsel bir alanın fiziksel altyapı, konut ve ulaşım, toprak kullanımı, kentsel büyüme de dâhil, çeşitli öğelerinin planlanması sürecidir.

➤ **Epidemiyoloji**

Bir nüfus topluluğundaki hastalıkların sıklıklarının ve yaygınlıklarının incelenmesiyle ilgili tıp bilimine denir.

➤ **Sağlık**

Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımıyla, "sadece hastalık ya da sakatlığın yokluğu değil; fiziksel, zihinsel ve toplumsal yönden tam bir iyilik hali"dir.

➤ **Hastalık Yapıcı**

Hastalık oluşturan herhangi bir etki maddesi; genellikle bu terim, hastalığa yol açan canlı bir organizmayı anlatmakla sınırlı tutulmaktadır.

➤ **Hastalık Hızı**

Belli bir dönemde, belli bir alandaki belli bir nüfus açısından, belirli bir hastalığın beher 1.000 yada 100.000 kişi başına gerçekleşme oranıdır.

➤ **Doğum Hızı**

Belirli bir grubun birim zamanda olarak ifade edilen doğum oranıdır. Belli bir alanda her 1.000 kişilik nüfus başına yıllık doğum sayısı ise "kaba doğum hızı" olarak adlandırılır.

➤ **Ölüm Hızı**

Yıl ortasındaki beher 1000 bireylik nüfus itibarıyla belli bir yılda gerçekleşen ölümlerin sayısıdır.

➤ **Besin Zinciri**

Her halkanın bir öncekinden beslendiği ve enerji sağladığı, buna karşılık bir sonrakine besin ve enerji aktardığı organizmalar zinciridir.

➤ **Eşik Dozu**

Bir maddenin ölçülebilir bir etki yaratmak için uygulanması gereken ölçülebilir asgari dozudur.

➤ **Eşik Sınırı Değeri**

Bir işinin maruz kalabileceği ve kendisi için tehlikeli olmayan azami kirletici dozudur.

➤ **Maliyet Fayda Analizi**

Alternatif programları, potansiyel faydaları ve olası maliyetleri aısından değerlendirmeye yönelik bir analiz yöntemidir.

➤ **Tükenme**

Doğal kaynakların azalması, tükenmesi, kuruması, özellikle tüketim amacıyla kullanım, buharlaşma yada sızıntı dolayısıyla su kaybıdır.

➤ **Tüketici**

Üretici organizmaları veya kendilerinden daha zayıf tüketicileri yiyerek enerji sağlayan canlılardır. Tüketiciler; birincil, ikincil ve üçüncül gibi sınıflara ayrılır. Birincil tüketiciler üreticileri yiyerek yaşar. İkincil tüketiciler, birincil tüketicileri yerler vb. ot yiyen bir geyik, birincil tüketicidir; geyiği yiyen aslan ise ikincil tüketici olmaktadır

➤ **Taşıyıcı**

Hastalık, parazit yada enfeksiyon taşıyan organizmayı ifade eder.

2.9. Hava Kirlenmesi İlgili Terimler

➤ **Hava Kirliliği**

Toz, gaz, sis, koku, duman yada buhar gibi kirleticilerin insan, bitki ve hayvan yaşamına yada maddi nesnelere zara verecek yada yaşamdan, maddi nesnelere rahatsız yaralanmasına engel olacak miktar, yoğunluk ve zamanda atmosferde bulunmasıdır.

➤ **Atmosfer Kirliliği**

Temelde insan faaliyetlerinin sonucu olarak doğrudan doğruya atmosfere verilen ya da atmosferde kimyasal tepkimeler sonucu oluşan gaz ve partikül maddelerin yol aıtığı kirlilik oranıdır.

➤ **Hava Kirliliği Denetimi**

Temiz hava ölçütlerinin ve standartlarının saptanması ve uygulanmasıdır.

➤ **Emisyon**

Gaz yada gaz ve partikül karışımlarının atmosfere verilmesidir.

➤ **Emisyon Envanteri**

Belirli bir coğrafi alanda havaya boşaltılan başlıca hava kirleticilerinin listesidir. Listeleme miktar (gün/ton) ve kirlilik kaynağı göz önüne alınarak yapılır.

➤ **Emisyon Standardı**

Belli koşullarda belli bir kaynaktan yasal olarak boşaltılabilen azami kirletici miktarıdır. Boşaltım standardı olarak da adlandırılır.

➤ **Kirli Sis**

Önceleri duman (smoke] ile sisin (fog] birlikte tanımlanması için kullanılmıştır. Daha sonra ise özellikle atmosferde fotokimyasal tepkimeye uğrayan otomobil egzozlarının ve diğer emisyonların yol açtığı kentsel alanlardaki fotokimyasal kirliliği anlatmak için kullanılmıştır.

➤ **Kurum**

Kısmi yanmadan oluşan ince karbon parçacıkları ya da yüksek karbon içeriğine sahip parçacıklardır.

➤ **Toz**

Duman yada sisi oluşturan zerrelerden daha büyük, havada asılı durabilen katı parçacıklardır.

➤ **Emisyon İzni**

Yakıt ve benzerlerinin yanması, sentez, ayrışma, buharlaşma ve benzeri işlemlerle maddelerin yığılması, ayrılması, taşınması gibi işlemler sonucu bir tesisten atmosfere yayılabilecek olan hava kirleticilerinin atmosfere verilebilmesi için sağlık bakanlığı ile bu kuruluşun yetkili kıldığı mercilerden alınan izindir.

➤ **Asit Yağmuru**

Esas olarak sanayi tesislerinden, konutların ısıtılmasından ve otomobillerden kaynaklanan, sülfür ve azot oksitleri içeren su buharı emisyonlarının yol açtığı asit çökmesidir.

➤ **Atmosfer Bulamıklığı (Tozluluğu)**

Belli bir yerin havasındaki yoğunlaşmış toz parçacıklarıdır.

➤ **Buhar**

Atmosfer ısı ve basıncında sıvı yada katı durumda bulunan maddelerin gaz halidir.

➤ **Dış Kaynaklı Kirlilik**

Uzaktaki bir hava kirlilik kaynağı nedeniyle oluşan yerel hava kirliliğine denir.

➤ **Bölge Isıtması**

Belirli bir sayıdaki konut yada iş yerine ısıtma sağlamak üzere, merkezi olarak kurulan sistemdir.

➤ **Sera Etkisi**

Başta karbon dioksit olmak üzere bazı atmosferik gazlar sera camının etkisini andırır bir etkiye sahiptir; ışığı geçirir ama ısıyı içerde tutar ve ısı artışına yol açar. Atmosfer ile yer arasındaki ısı dengesi, sanayileşmedeki ve fosil yakıtların yanmasındaki artıştan kaynaklanan atmosferik karbon dioksit artışlarından etkilenir; bu ise atmosferdeki ortalama ısıyı yükseltir. Bu gelişmenin, buzulların erimesi ve okyanusun yükselmesi gibi geniş kapsamlı sonuçlar doğuran iklim değişimlerine yol açmasından korkulmaktadır.

➤ **Azot Döngüsü**

Atmosferdeki azotun bitkiler tarafından özümlemesi, sonra topraktan geçerek atmosfere dönmesi sürecidir. Azot, proteinlerin önemli bir bileşenidir; bu nedenle hem bitkiler hem de hayvanlar için gereklidir.

➤ **Baca Atıkları**

Sanayi bacalarından yayılan gazlar ve asılı parçacıklardır.

➤ **Baca Gazı**

Yanmadan sonra bacalardan çıkan ve azot oksitleri, karbon oksitleri, su buharı, sülfür oksitleri, parçacıklar ve birçok kimyasal kirlenici madde içeren dumandır.

➤ **Duman**

Söz gelimi kömür gibi bir yakıtın eksik yanması sonucunda oluşan, minik parçacıklardan ibaret, gözle görülebilir gaz halindeki süspansiyondur. Buharların yoğunlaşmasından yada kimyasal tepkimeden oluşan, genellikle 5 mikrondan küçük, solunabilir ve bulut görünümündeki uçucu katı parçacıklardır.

➤ **Duman Ölçer**

Baca ve egzoz gazlarının yoğunluğunu ölçmeye yarayan ayardır.

➤ **Ekosfer**

Yeryüzünün canlıları içeren bölümü; biyosfer ve karşılıklı etkileşimin söz konusu olduğu atmosfer, hidrosfer ve litosfer kesitli katmanı.

➤ **Rahatsız Edici Koku**

Genellikle aminlerin, merkaptanların yada sülfür bileşiklerinin varlığından kaynaklanan, doğal nedenlerin yada endüstriyel işlemlerin yol açtığı, arzu edilmeyen kokulardır.

➤ **Ortam Havası**

Çevreleyen atmosferin işgal ettiği sınırı belli olmayan bölge, soluduğumuz havadır.

➤ **Uçucu**

Nispeten düşük ısılarda buharlaşabilen maddeler.

➤ **Uçucu Alerji Yapıcılar**

Alerjik hastalıklara yol açan bitki tozu ve polen gibi havadan gelen alerji yapıcılarıdır.

➤ **Uçucu Kül**

Baca gazının taşıdığı düşük yoğunlukta, yanıcı olmayan parçacıklardır.

➤ **Uzun Vadeli Sınır Değeri (UVS)**

Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliğinde belirtilen aşılmaması gereken, bütün ölçüm sonuçlarının aritmetik ortalama-sının aşmaması gereken değerdir.

➤ **Kısa Vadeli Sınır Değeri (KVS)**

Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliğine göre, maksimum günlük ortalama değerler veya istatistik olarak bütün ölçüm sonuçları, sayısal değerlerin büyüklüğüne göre dizildiğinde, ölçüm sonuçlarının %95'ini aşmaması gereken değerdir.

2.10. Gürültü Kirliliği ile İlgili Terimler

➤ **Gürültü Kirliliği**

İnsanlar üzerinde olumsuz fizyolojik ve psikolojik etkiler yaratan, arzu edilmeyen seslerdir. Gürültü kirliliğinin başlıca kaynakları arasında uçakların çalışması, yol trafiği, inşaat ve ağır donanım bulunmaktadır.

➤ **Ses Basınç Düzeyi**

Desibel (dbA) olarak ölçülen ses yoğunluğudur.

➤ **Ortam Gürültüsü**

Belli bir çevrede, fondaki gürültüdür.

➤ **Desibel (db)**

Sesin şiddetinin ölçülmesinde kullanılan uluslar arası birimdir. Kısaca desibe (dB) olarak yazılır. İnsan kulağının en çok hassas olduğu orta ve yüksek frekansların özellikle vurgulandığı bir ses değerlendirilmesi birimidir. Gürültü azaltılması veya kontrolünde çok kullanılan dbA birimi, ses yüksekliğinin subjektif değerlendirilmesi ile ilgilidir.

➤ **Trafik Kirliliği**

Trafiğin yoğunlaşması ile artan ve araçlardan kaynaklanan atmosfer ve gürültü kirliliğinin oluşturduğu kirlilik bütünüdür.

2.11. Katı Atıklarla İlgili Terimler

➤ **Atık**

Çevrede başkalaşmaya yol açacak miktarda çevreye boşaltılan, sıvı, katı, gaz ya da radyoaktif istenmeyen her tür maddedir.

➤ **Kaba Kirlilik**

Ağırlık yada yoğun kirlilik; bir inçin 1/8 'inden daha büyük boyutlu, istenmeyen herhangi bir maddedir.

➤ **Katı Atık**

Katı özellikleri taşıyan her türlü atık maddeye denir.

➤ **Katı Atık Yönetimi**

Katı atıkların toplanmasını, işlenmesini ve tasfiyesini, ayrıca yeniden işlenerek kullanılmasını planlı biçimde denetleme sistemidir.

➤ **Eysel Katı Atık**

Enfekte olmamış yemek atıkları ile meyve, sebze vb. mutfak atıklarını kapsamaktadır.

➤ **Belediye Katı Atıkları**

Belediyeler tarafından toplanıp kontrol edilen yerleşim yerlerinden, ticari işletmeler ve bürolar ile pazar yeri, hal, park, bahçe ve cadde/sokaklardan kaynaklanan atıklardır (yiyecek, tekstil, plastik, deri, ağaç, metal, cam, kül vb.).

➤ **Endüstriyel Katı Atık**

Üretim sırasında ürünler dışında ortaya çıkan, üretimde veya başka bir şekilde değerlendirilen, satılan veya nihai olarak bertaraf edilen katı atıklardır.

➤ **Çöp**

Evlerden yada ticari amaçla gıda hazırlanması ve kullanılmasından kaynaklanan hayvan, sebze ve meyve atığı; genelde tüm atık ürünler için kullanılır.

➤ **Çöp Boşaltma**

Çöpün açık alanlara dökülmesidir.

➤ **Çöplerin Toplanması**

Ev ve iş yerlerinin önünde biriktirilen çöplerin, uygun bir sıklıkta çöp toplama aracı tarafından toplanmasıdır.

➤ **Çöplerin Taşınması**

Toplanan çöplerin görünüş, koku, toz, sızdırma ve benzer faktörler yönünden çevreyi kirletmeyecek şekilde kapalı özel araçlarda taşınmasıdır.

➤ **Çöplerin Bertarafı**

Evlerden ve iş yerlerinden toplanan çöplerin toplum ve çevre sağlığına zarar vermeyecek bir şekilde imha edilmesidir.

➤ **Çöp Islahı**

Katı atığın yararlı ürün haline getirilmesine denir.

➤ **Çöplük**

Çöp gibi katı atıkların boşaltılıp üstü açık bırakıldığı atık tasfiye alanıdır.

➤ **Çürüme**

Anaerobik haldeki maddenin organik ayrışması; bu süreç sonunda kötü kokulu gazlar ve oksitlenmesi tamamlanamamış ürünler oluşur.

➤ **Gübreler**

Ekinlerin büyümesini sağlamak için toprağa eklenen maddelerdir. Doğal inorganik gübreler hayvan gübresi, kompost ve talaş içerir; inorganik gübreler ise ezilmiş kireçtaşı, alçıtaşı, kükürt ve kaya fosfatı içerir. Bunun yanı sıra sentetik olarak üretilen büyük miktarlarda azot, potasyum, fosfor ve sülfür bileşikleri kullanılır.

➤ **Açığa Çöp Dökme**

Atıkların rahatsız edici kokulara, su, toprak ve hava kirliliğine yol açacak biçimde alanlara dökülmesidir.

➤ **Açık Alan**

İmar görmemiş ya da konutlardan ve diğer yapılardan nispeten arınmış toprak parçası; insanın faaliyet gösterdiği çevrenin karşıtı olan arazi de bu kavrama dâhildir.

➤ **Alıcı**

Kirlilikten dolayı belirli risklere maruz bulunan canlı ya da cansız nesneye denir.

➤ **Atığın Yeniden İşlenmesi**

Yeniden kullanmak amacıyla atık maddelerin toplanması ve işleme tabi tutulmasıdır; kâğıdın, camın, alüminyumun ve plastiğin yeniden işlenmesi gibi.

➤ **Örtü Malzemesi**

Katı atıkların dökülüp bırakıldığı çukurlarda, çukurların üzerini örtmekte kullanılan toprağa denir.

➤ **Tesviye**

İşlevsel olarak toprak yüzeyi ve altı drenaj modelleri kurmak ve toprak erozyonunu asgariye indirmek, görünüşü iyileştirmek, sulamayı kolaylaştırmak ya da fazla toprağı en yararlı biçimde dağıtmak için bir yerin profilinin yeniden oluşturulmasıdır.

➤ **Yıkıntı**

Herhangi bir yapının tahribi sonucunda ortaya çıkan kayaların, kerestenin, molozun, tuğlaların, taşların vb. oluşturduğu birikintidir.

➤ **Kalıntı**

Katı atığın işlenmesi sonucunda ortaya çıkan nihai ürün; yakma işleminden sonra fırında oluşan katı maddelerden ibaret kalıntıdır.

➤ **Tehlikeli Atıklar**

Gereğince yönetilmediği takdirde insan sağlığı ve çevre için tehlike oluşturan, hastalığa yada ölüme yol açabilen maddeler içeren atıklardır. Özellikle hidrokarbonlar gibi tutuşabilir atıklar, asitler ve alkaliler gibi aşındırıcı atıklar, kendiliğinden tepkimeye yatkın reaktif atıklar, tarım ilaçları, arsenik bileşikleri, radyoaktif bileşikler, kadmiyum bileşikleri vb.

➤ **Düzenli Depolama Tesisi**

Düzenli depolama yöntemi, atıkların titizlikle seçilmiş ve hazırlanmış bir alana sistematik olarak yayılıp sıkıştırıldıktan sonra üzerlerinin günlük olarak örtülmesidir. Düzenli depolama tekniğinde sızıntı sularını, yağış sularını ve çöp gazlarını kontrol altında tutmak gereklidir.

➤ **Yakma**

Çöplerin özel bir şekilde projelendirilmiş fırınlarda yakılmasından ibarettir. Yakma işleminde başlıca hedefler çöpleri çevreye zarar vermeyecek şekilde stabil hale getirmek ve çöplerin hacmini azaltmak olarak sayılabilir.

➤ **Kompostlaştırma**

Çöplerin biyolojik olarak parçalanabilen %40-60'luk kısmının (fermente olabilen kısmı) stabil ürüne dönüştürülmesidir. Kompost ise, organik esaslı katı atıkların oksijenli/oksijensiz ortamda ayrıştırılması suretiyle üretilen toprağın kalitesini iyileştirici maddeyi ifade eder.

➤ **Geri Kazanım ve/veya Yeniden Kullanım**

Katı atık içindeki kâğıt, plastik, cam vb. yeniden değerlendirilebilir nitelikteki maddelerin bir işleme tabi tutularak veya tutulmadan ekonomiye tekrar kazandırılması işlemidir.

2.12. Atık Sularla ve Arıtımı ile İlgili Terimleri

➤ **Su Kirliliği**

Suyun yararlı kullanımını etkileyecek miktarlarda kimyasal, fiziksel ya da biyolojik maddelerin katılmasıyla kalitesinin bozulmasıdır. Su kirlenmesinin en yaygın kaynakları; yetersiz evsel atık su arıtma tesisleri, endüstriyel atıkların boşaltılması, yüzeysel akış, madencilik faaliyetleri ve sulamadır.

➤ **Su Koruma**

Konutların, sanayinin ve tarımın tükettiği su miktarının azaltılmasına yönelik programlar ve yöntemlerdir. Uygulama örnekleri genellikle yüzeysel akışın yeniden kullanılması, rezervuarlardaki buharlaşmanın azaltılması ve yeniden işlenmiş suyun endüstriyel amaçlarla kullanılması gibi alanlarda görülür. Çifte boru tesisatı sisteminin, gelecek yıllarda suyun yeniden işleme yüzdesinin artması sonucunu doğurması beklenmektedir.

➤ **Atık Su**

Konutların pis su ve lağım sularından, endüstriyel sıvı atıklardan ve sel sularından kaynaklanan sıvı atıklara denir.

➤ **Endüstriyel Atık Su**

Endüstri kuruluşlarından ve organize sanayi bölgelerinden kaynaklanan her türlü işlem ve yıkama artığı suları, proses suları, kazan ve soğutma sularıdır.

➤ **Evsel Atık Su**

İnsanların günlük normal yaşam faaliyetlerindeki ihtiyaç ve kullanımları nedeniyle oluşan atık sulardır.

➤ **Ötrofikasyon**

Atıklarla gelen aşırı besin maddelerinin vejetasyonu uyarmasıyla göllerin çözünmüş oksijen yokluğu sonucunda ölmesine kadar gidebilen yaşlanma sürecidir.

➤ **Vejetasyon**

Bitkinin tohumdan gelişip tekrar tohum verecek hale gelene kadar geçen süreyi ifade eder.

➤ **Petrol Kirliliği**

Petrolün taşınması ya da çıkarılması sırasında büyük ölçüde dökülme ya da sızma sonucunda kıyı sularının ve bölgelerinin petrolle kirlenmesidir. Bu tür kirlenme kuş ölümlerine, deniz kabuklularının kirlenmesine ve kıyı bölgelerinin bozulmasına yol açar.

➤ **Petrol Sızıntısı**

Gemilerin limanlardaki faaliyetlerinin yol açtığı, su yüzeyindeki nispeten küçük miktarlardaki petroldür.

➤ **Yeniden Kullanılan Su**

Proseste ya da işletmenin herhangi bir bölümünde kullanıldıktan sonra arıtılarak ya da arıtılmadan sistemde tekrar kullanılan su miktarıdır. Sürekli devir daim eden soğutma ve kazan suyu miktarı dâhil değildir.

➤ **Proses**

Maddelerin işlenmesi ya da üretilmesinde uygulanan yöntem ve art arda gelen birbirine ilişkin işlemler dizisidir. Örnek; sülfürik asit üretim prosesi kükürtün önce SO₂'ye dönüştürülüp ardından SO₃'e yükseltgenmesi ve sonunda bunun su ile tepkimesinden oluşur.

➤ **Proses Suyu**

Maddelerin işlenmesi ya da üretilmesi sırasında ve fabrika içindeki proses ekipmanların temizliği için kullanılan su miktarıdır.

➤ **Atık Su Yönetimi**

İnsan sağlığını ve çevreyi korumak amacıyla, atık suyun izlenmesi, işlenmesi ve tasfiyesiyle ilgili sistemler geliştirilmesi ve uygulanmasıdır.

➤ **Tasfiye**

Bir maddenin tasfiyesi ya da işleme uğratılması sürecidir. Atık tasfiyesi, atık suyunun işleme tabi tutulması ve katı atıkların işlenmesini ifade eder.

➤ **Alıcı Sular**

İşlemden geçirdikten sonra sıvı ya da katı kirleticilerin içine boşaltıldığı su oluşumlarıdır.

➤ **Açık Boşaltım**

İşlem görmüş ya da görmemiş atık suyu ya da diğer sıvı atıkları doğrudan doğruya alıcı ortama ileten taşıyıcı ya da boru hattıdır.

➤ **Ana Kanal**

Büyük bir bölge için kolektör işlevi gören lağım kanalıdır.

➤ **Kanalizasyon Şebekesi**

Atık suları toplamaya, uzaklaştırmaya ve arıtma tesislerine ya da deşarj edilen yere iletmeye yarayan birbirleriyle bağlantılı boru ya da kanallardan oluşan sistemdir.

➤ **İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi**

İnsanların günlük faaliyetlerinde; içme, yıkanma, temizlik ve bu gibi ihtiyaçları için kullandıkları suyun dağıtımı için kullanılan borulu sistemdir.

➤ **Birleşik Kanalizasyon**

Atık suyun ve sel suyunun toplanmasına yarayan tek bir kanalizasyon sistemidir.

➤ **Kanalizasyon Kapasitesi**

Bir kanalizasyon borusunun tutabileceği azami atık su miktarı; beher gün için kişi başına belli sayıda galon olarak ifade edilir.

➤ **Kanalizasyon Sistemi**

Atık suyun toplanmasında, işlenmesinde ve tasfiyesinde kullanılan donanımdır.

➤ **Deterjanlar**

Yaygın olarak kullanılan yüzey aktif temizleme maddesidir. Bakterileri ve organizmaları da yok eden deterjanlar su kirliliğinin başlıca nedenlerinden biridir.

➤ **Dışkı Organizmaları**

İnsanların ve hayvanların bağırsaklarında bulunan bakteri grubu; bu organizmaların çevre sularındaki varlığı, hastalık yapan organizmaların da bu sularda varlığının işareti olarak kabul edilmektedir.

➤ **Kullanma Suyu**

Aşırı mineral ya da tuz yoğunluğu taşımayan, insan, hayvan ya da bakterilerle ilgili zararlı madde birikimi içermeyen, insanların tüketmesine elverişli sudur.

➤ **Temizleme**

Organik, ayrışabilen materyalin sabit, kararlı materyale dönüştürülmesi işlemi; lağım suyu işleme sürecinin bir bölümü; suya uygulandığında, bu işlem klorlama ya da havalandırma gibi işlemlerle zararlı bakterilerin yok edilmesi anlamına gelir; hava açısından ise “atmosferin parçacıklardan temizlenmesi” demektir.

➤ **Kendi Kendine Temizlenme (Özarıtım)**

Bir su oluşumunun organik atıklarla kirlendikten sonra yeniden arınma konusundaki doğal yönelimidir.

➤ **Suyla Taşınan Hastalıklar**

Genellikle kirlilik bulaşmış suyla taşınan kolera, tifo, çiçek, dizanteri, mide ve bağırsak iltihabı, hepatit gibi salgın hastalıklardır.

➤ **Suyun Sızması**

Suyun kayalardan ya da topraktan aşağılara doğru sızarak (süzülerek) inmesidir.

➤ **Suyun Tekrar Kullanımı**

Atık suyun arıtımından sonra alıcı ortama deşarj edilmeyip özellikle sulama amacıyla kullanılmasıdır.

➤ **Suyun Temizlenmesi**

İçme suyu üretmek için gerekli yöntemlerin bir parçası olarak filtrasyon, kimyasal işlemler, damıtma ya da dondurma işlemleri yoluyla suyun işleme tabi tutulmasıdır.

➤ **Süzme**

Sıvı atık arıtımında kullanılan, bakterileri ve diğer organizmaları azaltırken çökmemiş atık maddeyi ve kolloidleri ayıran ve atığı taneli maddelerden oluşan bir katmandan geçirerek süzme sağlayan işlemdir. Lağım suyu arıtım filtreleri genellikle kumlu filtrelerdir, basınçlı süzme ise çamurun suyunun ayrılmasında kullanılır.

➤ **Süzülme**

Yüzeyden akan suyu toprağın soğurması; toprağın suyu akarsulara ve yüzey akıntularına aşamalı olarak bırakan bir depo gibi işlev görmesine olanak sağlayan süzülme (sızma) sürecidir.

➤ **Yer Altı Suyu**

Yerüstü [yüzey] su kaynaklarından sızıntı ya da yağmur yoluyla yenilenen, yer yüzeyinin altında yataklan su oluşumlarıdır.

➤ **Yer Altı Suyu Kirliliği**

Yeraltı suyu kirliliğinin başlıca kaynakları lağım suyu tesisatı, lağım çukurları vb. ile kıyı bölgelerinde tuzlu su sızıntılarıdır.

➤ **Yerüstü Suyu (Yüzey Suyu)**

Okyanuslar da dâhil, yeryüzündeki bütün suları tanımlamakta kullanılan geniş kapsamlı terimdir. Dar anlamıyla ise akarsu yataklarında bulunan suyu ifade eder.

➤ **Yıllık Boşaltma Sınırı**

Kirlilik kaynağından bir yılda salınabilecek maksimum atık miktarıdır.

➤ **Yüzeysel Akış**

Yeryüzünde akararak ya da toprak yüzeyinden sızarak yüzeydeki su oluşumlarıyla yeniden birleşen su ve yağmur suyudur.

➤ **Deşarj**

Arıtılmış olsun olmasın, atık suların doğrudan veya dolaylı olarak alıcı ortama (nehir/dere, göl vb.) (sulamadan dönen drenaj sularının kıyıda veya uygun mühendislik yapıları kullanılarak toprağa sızdırılması hariç) veya sistemli bir şekilde yeraltına boşaltılması işlemine denir.

➤ **Deşarj İzni**

Alıcı ortamlara her türlü evsel veya endüstriyel nitelikteki atık suların deşarjı için mahalli çevre kurullarının alacağı karar ve görüşler doğrultusunda Büyükşehir Belediye hudutları içerisinde Büyükşehir Belediye Başkanlıkları, Büyükşehir Belediye hudutları dışında ise mahallin en büyük mülki amirinin verdiği izindir. Alıcı su ortamının çok yoğun bir şekilde kirletilmiş olduğu yörelerde doğrudan alıcı su ortamına yapılacak deşarjlar için, deşarj izni Çevre Bakanlığının uygun görüşü alınarak verilir.

➤ **Derin Deniz Deşarjı**

Yeterli arıtma kapasitesine sahip olduğu mühendislik çalışmaları ile tespit edilen alıcı ortamlarda denizin seyreltme ve doğal arıtma süreçlerinden faydalanmak amacıyla atık suların sahillerden belirli uzaklıklarda deniz dibine boru ve difüzörlerle deşarj edilmesidir.

➤ **Fosseptik**

Atık suların toplanması için yeraltında açılmış ve sızıntıyı önlemek amacıyla kaplama yapılmış çukurlardır. Bu çukurlar doldukça vidanjörlerle boşaltılır.

➤ **Arıtma Çamuru**

Atık sulara fiziksel, kimyasal ve biyolojik arıtma işlemleri uygulanması sonucunda ortaya çıkan çamurdur.

➤ **Su Arıtma**

Çökeltme, pıhtılaştırma, filtrasyon, dezenfeksiyon, yumuşatma ve havalandırma gibi, sudaki zararlı maddeleri giderici ve suyu kullanılır veya içilir hale getirci işlemlerdir.

➤ **Su Kalitesi Standartları**

Konutların kullanması, sulama, balık üretimi, endüstriyel kullanım ya da enerji üretimi gibi belirli amaçlarla kullanılacak su ile ilgili olarak uyulması gereken kurallar ve sınırlardır.

➤ **Su Kaynakları Yönetimi**

Su kaynaklarının sağlanması, kullanılması, korunması ve dağıtım gibi etkinlikleri içeren yönetimidir.

➤ **Çözünmüş Oksijen**

Su veya atık su içinde çözünmüş halde bulunan oksijen miktarıdır.

➤ **Biyokimyasal Oksijen İhtiyacı (BOD)**

Organik kirliliğin bir ölçüsü olarak kullanılan ifadedir. Su veya atık sudaki organik maddelerin biyokimyasal süreçlerle tam ayrışmaları için bu işlemi yapan mikroorganizmaların, suyun birim hacmi başına gereksinim duydukları oksijen miktarıdır. Evsel atık su işleme süreçlerinin etkinliğini ölçmede de kullanılır.

➤ **Kimyasal Oksijen İhtiyacı (COD)**

Bir su örneğindeki organik ve oksitlenebilir inorganik bileşikleri yükseltmek için gerekli oksijen miktarını ölçen, suyun kalitesi ile ilgili bir göstergedir.

➤ **Örnekleme**

Kirli hava, su, vb.den alınan örneklerin incelenmesi; örneklerin toplanmasını ifade eder.

➤ **Boşaltım**

Çevreye bırakılan bütün kirleticiler için kullanılan terimdir. Gaz boşaltımlar “**emisyon**”, sıvı boşaltımlar ise “**sıvı atık**” (effluent) diye de adlandırılır.

➤ **Bulanıklık**

Suda ve havada asılı bulunan maddelerin neden olduğu, güneş ışınlarının ortama girme ve bitkilerin büyüme düzeylerini denetleyen, içme suyu kalitesi açısından çok zararlı ortam koşullarıdır.

➤ **Deniz Ekosistemi**

Okyanusların ve denizlerin ekosistemleri; pellajik ve bentik bölümler olarak ikiye ayrılır.

➤ **Radyoaktif Atık**

Nükleer reaktör işlemlerinden ya da tıpta araştırma, askeri ve sınaî etkinlikler gibi kaynaklardan üretilen atıklardır.

➤ **Rezervuar**

Yapay olarak doldurulmuş su oluşumu; aynı zamanda her hangi bir şeyin fazladan bulunan miktarıdır.

➤ **Septik Alan**

Septik tank (fosoptik) sisteminde, sıvı atığın bir tasfiye sistemine boşaltıldığı ikincil evreye denir.

➤ **Septik Tank (Fosseptik)**

Kanalizasyon sistemlerine bağlı olmayan konutlardan gelen lağım suyunu işleme tabi tutan, yer altındaki geçirimsiz tanka denir

➤ **Sıcak Su Kirliliği**

Çeşitli nedenlerle ısınmış suyun su kaynaklarına akıtılmasıyla, ortamın ısının, içindeki canlılar için zararlı sonuçlar yaratacak düzeye gelmesidir. Sıcak su kirliliğinin olumsuz etkilerinden birisi, mavi-yeşil su yosunlarının çoğalmasına yardım ederek su ortamındaki ötrofikasyonu hızlandırmasıdır.

➤ **Arıtma Tesisi**

Atık su içerisinde kirliliğe neden olan yabancı maddelerin değişik metodlarla (fiziksel, kimyasal, biyolojik) atık sudan uzaklaştırıldığı birimlere denir.

➤ **Fiziksel Arıtma**

Izgaralar, elekler, kum tutucular, yüzer madde tutucular, dengeleme, çökeltim ve flotasyon (yüzdürme) havuzlarından oluşan sistemlere fiziksel arıtma üniteleri denir.

➤ **Kimyasal Arıtma**

Kimyasal metotlar (koagulant ekleyerek) kullanılarak fiziksel arıtım işlemleri sonrası uzaklaştırılmamış, suda çözülmüş halde bulunan kirleticilerin uzaklaştırılmasını sağlayan sistemdir.

➤ **Biyolojik Arıtma**

Atık suda mevcut olan organik esaslı katı maddelerin mikroorganizmalar tarafından parçalanması ile atık sudan uzaklaştırılması işlemidir.

➤ **Konvansiyonel Arıtma**

Fiziksel ve kimyasal arıtmanın bir arada kullanıldığı arıtma sistemidir.

➤ **Gelişmiş Arıtma**

Biyolojik veya kimyasal arıtmadan sonra su kalitesini artırmak ve diğer yöntemlerle arıtımının mümkün olmadığı bazı kirletici maddelerin (azot, fosfor gibi) giderilmesini sağlamak için yapılan arıtma işlemleridir (aktif karbon, elektrodiyaliz vb.).

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki işlemleri yaptığınızda kurum/kuruluşlardan gelen ihbarları mevzuata göre değerlendirebileceksiniz.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Kurum/kuruluşlardan gelen şikâyet ve ihbarlar için resmî prosedür başlattınız mı?	➤ Gelen yazıları evrak kayıt numarası ve tarihi vererek, kayıt yapınız.
➤ Bununla ilgili dokümanları hazırladınız mı?	➤ Konu ile ilgili mevzuatları okuyunuz. ➤ Kontrol için gerekli araç gereci hazırlayınız.
➤ Şikâyet ve/veya ihbarı olay mahallinde incelediniz mi?	➤ İncelerken dikkatli ve titiz bir inceleme yapınız.
➤ Şikâyet ve/veya ihbar ile ilgili tutanak tuttunuz mu?	➤ Kontrol yerinde gözlemlediklerinizi dikkatli ve eksiksiz tutanağa yazınız.
➤ Şikâyet ve/veya ihbar ile ilgili rapor tuttunuz mu?	➤ Kontrol ekibi ile birlikte, mevzuata uygun olarak sonucu rapor ediniz.
➤ Şikâyet ve/veya ihbar inceleme sonuçlarını ilgili kurum/kuruluşlara bildirdiniz mi?	➤ Bildirim yapan kurumlara yazışma kurallarına uygun resmî yazı ile bildiriniz.
➤ Şikâyet ve/veya ihbar inceleme sonucunda ilgili kurumun verdiği kararı uyguladınız mı?	➤ Mevzuata uygun olarak ve gerekli onay alarak kararı uygulayınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümleleri dikkatlice okuyarak boş bırakılan yerlere doğru sözcüğü yazınız.

1. Kamu kurum ve kuruluşlarının kendi aralarında veya gerçek ve tüzel kişilerle iletişimlerini sağlamak amacıyla yazılan yazı, resmî belge, resmî bilgi ve elektronik belgeye denir.
2. Kamu kurum ve kuruluşlarının kendi aralarında veya gerçek ve tüzel kişilerle iletişimleri sırasında metin, ses ve görüntü şeklinde oluşturdukları, gönderdikleri veya sakladıkları bilgilere.....denir.
3. Yönetmelik çerçevesinde bu yazışmalar, (faks, internet) yapılabilir.
4. Faks ile yapılan yazışmalarda, yazıda belirtilen hususlarda hemen işlem yapılabilir. Faks ile gönderilen mesajların beş gün içerisinde resmî yazı ile yapılması gerekir.
5. Resmî yazılarda.....,,, konu ve gönderen, gönderilen makam bilgileri bulunmalıdır.
6. Bildirimi zorunlu bulaşıcı hastalıklarla mücadele, sunulan temel sağlık hizmetlerindedir.
7. Bulaşıcı hastalıklarla mücadele görevi Umumi Hıfzıssıhha Kanunu (UHK) ile ‘na verilmiştir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Modül Değerlendirme”ye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Gıda, gıda üretim ve satış yerleri hakkında şikâyetler hangi kurumlara yapılır?
A) Sağlık Bakanlığı
B) Tarım ve Köyişleri Bakanlığı
C) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı
D) Kültür ve Turizm Bakanlığı
E) Çevre ve Orman Bakanlığı
2. İçme ve kullanma suları ile ilgili şikâyetler hangi kurumlara yapılmalıdır?
A) Sağlık Bakanlığı
B) Tarım ve Köyişleri Bakanlığı
C) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı
D) Çevre ve Orman Bakanlığı
E) Milli Eğitim Bakanlığı
3. Dilekçelerin cevaplanmalarının yasal süresi kaç gündür?
A) 60
B) 30
C) 15
D) 7
E) 45
4. “Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşın ödevidir.” hükmü aşağıdakilerden hangisinde yer alır?
A) 2872 sayılı Çevre Kanunu
B) Sağlık Bakanlığı Temel Kanunu
C) Umumi Hıfzıssıhha Kanunu
D) Tarım ve Köy işleri Bakanlığı Teşkilat Kanunu
E) 1982 Anayasası
5. Bulaşıcı hastalıkların takibinde kaç aşama vardır?
A) 2
B) 4
C) 5
D) 6
E) 9
6. Bulaşıcı hastalıklarla mücadelenin alt yapısında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?
A) Düzenli kayıt
B) Ev Halkı Tespit Fişlerini düzenli doldurulması
C) Bölgedeki yerleşim yerlerinin krokisinin güncellenmesi
D) İlaç dağıtımı
E) Hiçbiri

7. Dilekçe Hakkını aşağıdakilerden hangisi tanımıştır?
- A) 1982 Anayasası
 - B) 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Yasa
 - C) Türk Ceza Yasası
 - D) Medeni Kanun
 - E) Belediye Kanunu

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki modüle geÇmek iÇin öğretmeninize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ 1'İN CEVAP ANAHTARI

1	İhbar
2	Şikayet
3	Cumhuriyet Savcılıklarına
4	Adı, unvanı,

ÖĞRENME FAALİYETİ 2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	Resmî yazı
2	Resmî belge
3	Elektronik ortamda
4	Teyit
5	Sayı, evrak kayıt numarası, tarih
6	Birinci basamakta
7	Sağlık Bakanlığı'na

MODÜL DEĞERLENDİRME CEVAP ANAHTARI

1	B
2	A
3	B
4	E
5	C
6	D
7	A

ÖNERİLEN KAYNAKLAR

- **“Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Esas ve Usuller”** T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2006/personel/resmî_yazisma_kurallari.pdf -
- **“Sağlık Mevzuatı”**
<http://www.saglik.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFFAAF6AA849816B2EF2A030B47EF2AC66C>.
- **“Şikayet Hakkı Tarihçesi”** /Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Komisyonu/ <http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/dilekcekomisyonu/tarihce.htm>, 2008
- **“Şikayet Hakkı”** http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_539.htm, 2008.
- **“Tüketici şikâyetleri”**
http://www.sanayi.gov.tr/TRK/TukSikayetsektordis_.aspx?menuSec=2342008
- **“Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun”**
<http://www.sanayi.gov.tr/webedit/gozlem.aspx?sayfaNo=3480>.
- <http://www.cevreorman.gov.tr>
- <http://www.saglik.gov.tr/>
- <http://www.sanayi.gov.tr/>
- <http://www.tarim.gov.tr/>

KAYNAKÇA

- AKIN Levent, (Ed.). **“Bulaşıcı Hastalık Salgınları ile Mücadele Yöntemleri”**, T.C. Sağlık Bakanlığı, Ankara, 1995.
- **“Çevre Denetimi Yönetmeliği”**, 2008, <http://www.cevreorman.gov.tr/yasa/kanun.asp>.
- **“Çevre Sağlığı Denetimi ve Denetçileri Hakkında Yönetmelik”**, 2002 <http://www.saglik.gov.tr/SS/MevzuatGoster.aspx>, 29.02.2008.
- **“Çevre Sağlığı Memurları Yönetmeliği”**, 3017 Sayılı Kanunun 32. Maddesi Gereğince Çıkarılan 14.06.1965 Tarihli Ve 12075 Sayılı Resmî Gazete.
- **“Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelik”** <http://www.saglik.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFFAAF6AA849816B2EF0A74D182B829920B>.
- DİRİCAN Rahmi. **Toplum Hekimliği (Halk Sağlığı) Dersleri**, Hatiboğlu Yayınevi, Ankara, 1990.
- EREN Nevzat, **“Sağlık Yönetimi ve Mevzuatı”**, İstanbul, 1984.
- **“Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun”** 2004 http://www.tarim.gov.tr/mevzuat/kanun_son/son_kanun.htm, 29.02.2008